

Technická univerzita v Liberci
Hospodářská fakulta

Studijní program: 6202 M - Hospodářská politika a správa
Studijní obor: - Pojišťovnictví

VÝVOJ VE STRUKTUŘE ČESKÉHO POJISTNÉHO TRHU
OD ROKU 1991

Structure Development of Czech Insurance Market since 1991

DP-PO-KPO-2005 19
Tereza VANDROVCOVÁ

Vedoucí práce: Ing. Robin Jirásko KPO
Konzultant: Doc. Ing. Eva Ducháčková, CSc. KPO

Počet stran 69

Počet příloh 3

Datum odevzdání: 13. května 2006

Prohlášení

Byla jsem seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědoma povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 28. dubna 2006

Podpis:

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Ing. Robinu Jirásko a doc. Ing. Evě Ducháčkové, CSc za jejich vedení, připomínky a poskytnutí cenných rad při zpracování této diplomové práce. Dále bych ráda poděkovala přátelům, rodičům, pracovnícím knihovny ČAP a dalším, kteří mě v mém úsilí podporovali a pomáhali mi při vypracovávání diplomové práce.

Resumé

Ve své diplomové práci na téma vývoj ve struktuře českého pojistného trhu od roku 1991 se snažím zachytit důležité momenty v pojišťovnictví od počátku 90.let. V první části uvádím změny v pojistné legislativě. Nové zákony a novely zákonů, které byly přijaty z důvodu přizpůsobování legislativy podmínkám Evropské Unie. Hlavní část je věnována vývoji hlavních ukazatelů pojistného trhu tj. předepsané pojistné, počet pojišťoven působících na pojistném trhu, pojistné události atd. V dalších kapitolách popisují vznik České asociace pojišťoven a změny v metodách prodeje pojistných produktů. Krátce je taky zmíněn vývoj pojistného trhu po vstupu České republiky do Evropské Unie. V poslední kapitole se zaměřuji na budoucí vývoj, který lze očekávat na českém pojistném trhu.

Summary

In my diploma work with the topic of structure development of the Czech insurance market since 1991 I try to concentrate on the important moments in the insurance system from the beginning of the 1990's. In the first part I mention changes in the insurance legislation. New laws and amendments were adopted because of legislation adjustment to the conditions of the European Union. The main part describes the development of important indicators of insurance market i.e. premium written, number of insurance companies operating on insurance market, insurance accident etc. The following chapters describe foundation of the Czech insurance association and changes in the methods of selling insurance products. The development of insurance market after the Czech Republic entry to the European Union is also briefly mentioned. In the last chapter I focus on the future progress which can be expected on the Czech insurance market.

Klíčová slova:

VÝVOJ POJIŠŤOVNICTVÍ	insurance development
PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ	premium written
ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN	Czech Insurance Association
POJISTNÁ LEGISLATIVA	insurance legislation
POJIŠŤOVNA	insurance company
POJIŠŤĚNOST	insurance penetration
ŽIVOTNÍ POJIŠŤENÍ	life insurance
NEŽIVOTNÍ POJIŠŤENÍ	non-life insurance
POJISTNÝ PRODUKT	insurance product
POJISTNÝ TRH	insurance market

Obsah:

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK.....	9
ÚVOD	10
1. ZMĚNY V POJIŠŤOVACÍ LEGISLATIVĚ	12
1.1 ZMĚNY V OBČANSKÉM A OBCHODNÍM ZÁKONÍKU	16
1.2 ZMĚNY V POJISTNÉ TERMINOLOGII	17
1.3 NOVÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY V ROCE 1999.....	18
1.4 NOVÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY V ROCE 2000	20
1.5 NOVÉ PRÁVNÍ PŘEDPISY V ROCE 2004.....	22
2. ASOCIACE POJIŠŤOVEN	26
2.1 ČESKÁ ASOCIACE POJIŠŤOVEN	27
3. VÝVOJ HLAVNÍCH UKAZATELŮ ÚROVNĚ POJISTNÉHO TRHU	29
3.1 PŘEDEPSANÉ POJISTNÉ.....	29
3.2 POJISTNÉ UDÁLOSTI A POJISTNÁ PLNĚNÍ.....	36
3.3 POJIŠTĚNOST	40
3.4 VÝVOJ POČTU ZAMĚSTNANCŮ V POJIŠŤOVNICTVÍ.....	43
3.5 VÝVOJ VÝŠE TECHNICKÝCH REZERV POJIŠŤOVEN.....	46
3.6 POČET POJISTITELŮ	49
3.6.1 Vývoj zahraničních pojistitelů po vstupu ČR do EU	54
3.7 VÝVOJ STRUKTURY POJISTNÝCH PRODUKTŮ	55
4. PRODEJ POJISTNÝCH PRODUKTŮ	57
5. PŘEDPOKLÁDANÝ BUDOUCÍ VÝVOJ ČESKÉHO POJISTNÉHO TRHU	60
6.1 SJEDNOCENÝ DOZOR	60
6.2 SPOLUPRÁCE POJIŠŤOVEN A STÁTNÍHO SEKTORU	62
ZÁVĚR.....	65
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY:	67
SEZNAM PŘÍLOH:	69

Seznam použitých zkratek:

apod.	a podobně
atd.	a tak dále
a.s.	akciová společnost
č.	číslo
ČAP	Česká asociace pojišťoven
ČNB	Česká národní banka
ČKP	Česká kancelář pojistitelů
ČR	Česká republika
EHP	Evropský hospodářský prostor
EU	Evropská unie
FO	fyzická osoba
HDP	hrubý domácí produkt
Kč	koruna česká
Kčs	koruna československá
mld.	miliarda
mil.	milion
např.	například
resp.	respektive
s.	strana
Sb.	sbírka zákonů
SR	Slovenská republika
tis.	tisíc
tj.	to jest
tzn.	to znamená
tzv.	tak zvaný

ÚVOD

Po listopadové revoluci v roce 1989 existovalo v České republice ještě určitou dobu z minulého systému zdeformované odvětví pojišťovnictví s jediným ze zákona oprávněným podnikem provozovat pojištění, Českou státní pojišťovnou. Nový základní rámec a pravidla pro podnikání v odvětví byly stanoveny novelou zákona o pojišťovnictví z roku 1991, která po dlouhých desetiletích znovu otevřela legální možnost konkurenčního prostředí v tomto odvětví. Na začátku byl zrušen zmíněný monopol České státní pojišťovny, což umožnilo vznik dalších domácích a s ročním zpožděním i zahraničních pojišťoven. Jako druhý nezbytný krok bylo třeba znovu zřídit institut státního dozoru nad pojišťovnictvím, který má být garantem dodržování zákonem vymezených rámců a pravidel podnikání, a tím v konečném výsledku chrání klienty pojišťoven.

Nejen z důvodu nedostatku domácího kapitálu si v první polovině devadesátých let dominantní pozici na českém pojistném trhu udržovala Česká pojišťovna. Ta si sebou z monopolní struktury přinesla určité výhody i nevýhody. Za klady můžeme považovat především rozsáhlou klientelu a hustou obchodní síť. Tato pozitiva však byla vyvážena pro rostoucí rozsah činnosti nedostatečnou, čtyřicet let zanedbávanou vnitropodnikovou infrastrukturou a starými pojistnými smlouvami. Zejména majetková pojištění byly v minulosti sjednány s nevyhovujícími pojistnými podmínkami a pojistným. Postavení konkurenčních pojišťoven bylo opačné. Museli si vybudovat nebo jinak získat obchodní síť a jejím prostřednictvím svou klientelu, na druhé straně již rovnou začínali na technicky dokonalejší úrovni a pojistné nasazovali již podle aktuálních poměrů na pojistném trhu.

Téma méj diplomové práce je vývoj ve struktuře českého pojistného trhu od roku 1991 tj. počátek novodobé historie českého pojišťovnictví. Český pojistný trh se vyvíjí v podmínkách tržního hospodářství už 15. rok, proto je cílem této analýzy objasnit vývoj pojišťovnictví v České republice v posledních letech a představit jeho současný stav. Ve své práci se budu snažit zachytit nejdůležitější mezníky, které ovlivnily tento vývoj.

V první část jsem věnovala vývoji legislativy dotýkající se pojišťovnictví. V této souvislosti jsou přelomové tři roky. Rok 1991, kdy byl přijat zákon o pojišťovnictví, který ruší monopol České státní pojišťovny. V roce 1999 byl přijat nový zákon o pojišťovnictví, který doplňuje a vylepšuje nedostatky zákona z roku 1991. Dalším významným krokem byla novelizace zákonů a vznik nových zákonů v roce 2004 a to z důvodu přizpůsobení legislativy podmínkám EU.

Druhá část popisuje vznik České asociace pojišťoven a její hlavní cíle. Tuto kapitulu jsem zařadila, protože si myslím, že Česká asociace pojišťoven je velice důležitou organizací působící na českém pojistném trhu. Přesto že je členství dobrovolné, její členové se podílejí na pojistném trhu téměř 99%, tzn. že reprezentují v podstatě celý pojistný trh.

Třetí kapitola je nejrozsáhlejší. Zachycuji v ní vývoj nejdůležitějších ukazatelů pojistného trhu jako je např. předepsané pojistné, počet pojišťoven působících na českém pojistném trhu nebo pojištěnost. Vývoj každého ukazatele popisují rok od roku a na závěr se snažím o shrnutí a zdůvodnění, proč byl vývoj právě takový.

Ve čtvrté kapitole se zaměřuji na metody prodeje pojistných produktů, u kterých stále převládá prodej nepřímý pomocí pojišťovacích zprostředkovatelů, ale postupně se prosazují i moderní metody prostřednictvím internetu a telefonu.

V poslední kapitole se zamýšlím nad budoucím vývojem pojistného trhu. Jedna z očekávaných věcí je budoucí fungování nově zavedeného sjednoceného dohledu nad finančním trhem. Další věc, která se začíná rozšiřovat po celé Evropě, je spolupráce pojišťoven a státního sektoru, která by měla pomoci při řešení nových problémů v oblasti sociální, při katastrofických událostech apod.

1. ZMĚNY V POJIŠŤOVACÍ LEGISLATIVĚ

Pojistné právo představuje souhrn právních norem, které jsou obsaženy v obecně platných předpisech, týkajících se pojištění a pojišťovnictví. V užším pojetí lze chápat pojistné právo jako souhrn právních norem upravujících specifika pojištění a pojišťovnictví, tedy odlišnosti nad rámec obecné právní úpravy. V plném rozsahu představuje pojistné právo souhrn všech právních předpisů, které upravují oblast pojišťovnictví komplexně.

Právní rámec pro změny související se zaváděním tržní ekonomiky a soukromého podnikání byl v oblasti pojišťovnictví vytvořen zejména novými zákony o pojišťovnictví (v ČR to byl zákon č. 185/1991 Sb.). Na základě nové právní úpravy byly vytvořeny podmínky pro zrušení monopolu České státní pojišťovny na území České republiky a Slovenské státní pojišťovny na území Slovenské republiky. Udělením povolení Ministerstva financí ČR a SR, jako dozorčího orgánu nad pojišťovnictvím, mohly od té doby na území České a Slovenské federativní republiky podnikat v pojišťovnictví i další pojišťovny, založené v právní formě akciové společnosti, státního podniku a družstva. Rozdělením federativního státu k 1.1.1993 se vytvořily podmínky pro samostatný rozvoj českého pojistného trhu. České pojišťovnictví se vyvíjí v tržním prostředí v souladu s normami Evropské unie. Rozšířila se mezinárodní spolupráce jak na úrovni státu, tak České asociace pojišťoven. Přejít na tržní hospodářství po listopadu 1989 si také vynutilo změny Občanského a Obchodního zákoníku. Tím, že byl zákon č. 185/1991 Sb. vydán dříve než nabytí účinnosti obchodní zákoník, zásadní novela občanského zákoníku a další právní předpisy, již v době jeho vzniku, bylo jasné, že bude v určité době překonán.

Zákon o pojišťovnictví z roku 1991

Zákon České národní rady 185/1991 Sb. o pojišťovnictví byl schválen 26. dubna a účinnosti nabyl 28. května 1991. Účelem zákona byla právní úprava postavení pojišťoven a zajišťoven, podnikání v pojišťovnictví a státního dozoru nad pojišťovnictvím. Byly vytvořeny základní podmínky pro odstranění monopolu České státní pojišťovny a pro rozvoj pojistného trhu. Dále byla zajištěna rovnost mezi pojišťovnami a zajišťovnami, jako je běžné ve vyspělých ekonomikách.

Koncepce této právní normy byla postavena na principech jako je udělování povolení podle pojistných podmínek (ne podle charakteru provozované činnosti členěné na pojistná odvětví) a na možnosti zakládání univerzálních pojišťoven. Podle nového zákona o pojišťovnictví nebyla dána možnost působení pojišťovacích spolků na území ČR. Kromě akciové společnosti nebo státního podniku mohly mít pojišťovny právní formu družstva nebo družstevního podniku. Zahraniční osoby mohly založit pojišťovnu se sídlem na území České republiky jen jako akciovou společnost. Zahraniční pojišťovny mohly na území České republiky podnikat v pojišťovnictví jen prostřednictvím svého obchodního zastupitelství se sídlem v České a Slovenské Federativní Republice.

Předmětem podnikání v pojišťovnictví je pojišťovací činnost (sjednávání pojištění, jeho správa a poskytování plnění z pojistných událostí) a zajišťovací činnost (dělení rizik vzniklých v souvislosti s provozováním pojištění na základě smluvních vztahů) a další činnosti s nimi související (činnost sloužící k podpoře a rozvoji pojišťovnictví, k zajištění splnitelnosti závazků pojišťoven apod.). Součástí pojišťovací činnosti je též zábranná činnost (činnost zaměřená na předcházení škodám a na jejich minimalizaci).

Před podáním žádosti o povolení musí žadatel složit na zvlášť k tomu zřízený účet peněžní prostředky ve výši 10 mil. Kčs. Při zamítnutí žádosti nebo odnětí povolení k podnikání se **kauce** vrací žadateli. Kauce připadá státu při odnětí povolení k

podnikání v pojišťovnictví z důvodu, že v žádosti o povolení nebo jeho změnu uvedla pojišťovna nepravdivé údaje.

Dozorčí orgán může uložit **pokutu** do výše 100 mil. Kčs, jestliže pojišťovna: poruší povinnosti stanovené zákonem, neodstraní nedostatky, poruší předmět podnikání nebo ohrozí dobré jméno pojišťoven.

Žádost o udělení povolení musela obsahovat:

- název, právní formu a sídlo pojišťovny,
- předmět podnikání a pro která pojišťovací odvětví povolení žádá
- rozsah a způsob vytvoření kmenového jmění (u státního podniku), základního kapitálu (u a.s.) a majetku (u družstva)

Dále bylo nutné přiložit:

- stanovy nebo status
- obchodní plán a zajišťovací plán v prvních třech letech
- návrh všeobecných pojistných podmínek
- potvrzení o složení kauce.

Všeobecné pojistné podmínky musely obsahovat zejména vymezení pojistné události, a kdy při pojistné události tato povinnost nevzniká, rozsah a splatnost pojistného plnění, stanovení povinnosti platit pojistné, výši pojistného, pojistné období a dobu platnosti pojistné smlouvy a principy, podle kterých se pojištění budou podílet na přebytcích pojistného. Všeobecné pojistné podmínky nebo jejich změny schvaloval dozorčí orgán.

Poprvé jsou jednoznačněji charakterizované **účelové pojistné fondy**, které musely pojišťovny podle rozsahu své činnosti vytvářet. Pro zabezpečení likvidity všechny pojišťovny vytvářely základní rezervní fond a fond zábrany škod. Pokud se pojišťovna zabývala životním pojištěním, musela vytvářet i fond rezerv pojistného. Pokud jí vyplývala povinnost poskytovat plnění v zahraniční měně, musela tvořit devizový rezervní fond.

Pojišťovny byly povinny vést **účetnictví** o stavu a pohybu majetku a závazků, nákladech a výnosech a o hospodářském výsledku a jeho rozdělení. Roční účetní závěrku přezkušoval auditor nejpozději do 31. března následujícího roku. Pojišťovny byly povinny umožnit každému nahlédnout do účetní závěrky a zprávy k ní nejpozději počínaje 30. dubnem následujícího roku.

Státnímu doзору podléhají všechny tuzemské a zahraniční právnické i fyzické osoby, které podnikají v pojišťovnictví na území České republiky nebo mají na území České republiky své sídlo nebo bydliště.

Výkon státního dozoru spočíval v kontrole:

- dodržování tohoto zákona a dalších obecně závazných právních předpisů upravujících pojištění
- hospodaření pojišťovny z hlediska zabezpečení plnění jejích závazků a její platební způsobilosti
- předmětu provozovací činnosti v souladu s uděleným povolením
- způsob tvorby a použití účelových pojistných fondů a nakládání s jejich prostředky.

Při porušení povinností pojišťovny mohl státní dozor:

- uložit pojišťovně provést opatření k odstranění zjištěných nedostatků
- pozastavit pojišťovně oprávnění k uzavírání dalších smluv o pojištění i k rozšiřování závazků již převzatých.

Odejmout pojišťovně povolení k podnikání mohl dozorčí orgán pokud:

- pojišťovna porušovala závažným způsobem povinnosti stanovené tímto zákonem
- v hospodaření pojišťovny se projevovaly nedostatky tak závažné, že další pokračování činnosti by ohrožovalo zájmy pojištěných
- zjistí, že pojišťovna získala povolení k podnikání nebo k jeho změně na základě vědomě nesprávně uvedených údajů rozhodných pro udělení povolení

1.1 Změny v občanském a obchodním zákoníku

Zavedení tržního hospodářství po listopadu 1989 si vynutilo také změny Občanského zákoníku a Obchodního zákoníku. S účinností od 1.ledna 1991 došlo k velké novelizaci Občanského zákoníku z roku 1964, a to zákonem č. 509/1991 Sb. Úplné znění tohoto novelizovaného zákoníku vyhlásilo Předsednictvo Federálního shromáždění pod č. 47/1992 Sb. a pojištění zde bylo zařazeno do závazkového práva. Novelizovaný Obchodní zákoník č. 513/1991 Sb. už vycházel z nových podmínek tržního mechanismu.

Již v letech před rokem 1989 se ukazovalo, že především podnikatelé potřebují i jiné než jen 2 základní odvětví pojištění (pojištění majetku a odpovědnosti za škody, pojištění osob). Proto se umožnilo především podnikatelům dojednat i taková pojištění, jako je např. pojištění pro případ přerušení provozu (tzv. šomázní pojištění), jako riziko následných škod, z kterého pojišťovna uhradí ušlý zisk, ale i náklady na urychlení obnovy provozu, pokud k přerušení provozu došlo v důsledku živelní události. Další z pojištění, které bylo možno dojednat bylo pojištění úvěrů, tedy riziko, že dlužník nezaplatí úvěr v případech dohodnutých v pojistných podmínkách. Fyzické osoby se mohly pojistit pro případ nezaměstnanosti, když pojištěný ztratil pracovní místo bez svého zavinění, když operní zpěvák natrvalo ztratil hlas apod.

Obchodním zákoníkem č. 513/1991 Sb. došlo ke zrušení Hospodářského zákoníku, ale také například Zákoníku mezinárodního obchodu o pojistné smlouvě. Od ledna 1992 pro smluvní pojištění jak pro právnické, tak i fyzické osoby platí jen ustanovení Občanského zákoníku o pojištění. Novelizované právní normy přinesly i některé změny v pojistné terminologii.

1.2 Změny v pojistné terminologii

Místo pojmu „pojišťovna“ se zavedlo nové označení organizace, se kterou se uzavírá pojistná smlouva, a to „*pojistitel*“. V souvislosti s pojmem „*pojistné podmínky*“, se novelizovaný Občanský zákoník vrátil k pojmu „*všeobecné pojistné podmínky*“. Ty schvaluje dozorčí orgán a jsou součástí pojistné smlouvy. Podle zákonů o pojišťovnictví se od 1.ledna 1992 už pojistné podmínky nevydávají jako obecně závazné právní předpisy, ale příkládají se k pojistné smlouvě. Novelizace přinesla také důležité ustanovení, které říkalo, že je možné se v pojistné smlouvě od pojistných podmínek odchýlit, ale pouze v případech v nich určených a pouze ve prospěch pojištěného.

Pojistné podmínky pojištění majetku a pojištění odpovědnosti za škodu neznaly pojem „*pojistka*“. Tento pojem byl zmíněn jen v pojistných podmínkách pro pojištění osob, a to v tom smyslu, že pojistka byla potvrzení o uzavření pojistné smlouvy. Za pojistku se též považovala i pojistná smlouva, která byla uzavřena jen ústně (dopravní pojištění, sdružené pojištění pro cestu a pobyt apod.). Bylo ustanoveno, že když se ztratí nebo zničí potvrzení o uzavření pojistné smlouvy (pojistka), vydá pojišťovna tomu, kdo s ní pojištění uzavřel, na jeho žádost druhopis tohoto potvrzení.

Občanský zákoník také např. upravoval „*vícenásobné pojištění*“, které znamenalo, že stejná věc je pojištěna pro stejný případ u více pojistitelů a úhrn pojistných částek převyšuje pojistnou hodnotu věci, nebo souhrn částek, které by z uzavřených pojistných smluv pojistitelé byli povinni plnit. Takovouto úpravu neznal Občanský zákoník platný do roku 1991, protože existovala jen jedna monopolní pojišťovna.

1.3 Nové právní předpisy v roce 1999

Rok 1999 lze charakterizovat jako přelomový rok, kterým se české pojišťovnictví výrazně přiblížilo legislativě platné v Evropské unii. Přijetí zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla znamenalo liberalizaci trhu a umožnění konkurence. Druhou významnou událostí v legislativě bylo schválení nového zákona o pojišťovnictví. Dále se připravovaly zákony o některých podmínkách podnikání v cestovním ruchu, především té jeho části, která se týká povinného pojištění cestovních kanceláří pro případ úpadku, a zákona týkajícího se prevence závažných havárií v chemickém průmyslu.

Zákon o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla

V roce 1999 byl přijat zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. Tímto zákonem se pojištění mění ze zákonného na povinně smluvní, zřizuje se Česká kancelář pojistitelů (ČKP) a vymezuje se její působnost. Přijetí zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla znamenalo liberalizaci trhu a umožnilo konkurenci, to se odrazilo v lepších službách pojišťoven. 5,5 mil. registrovaných vozidel v České republice bylo nutno pojistit ve velice krátkém čase po udělení licencí. Jedenáct členských pojišťoven tuto výzvu úspěšně zvládlo. Zákon, který umožnil klientům volbu pojišťovny a uplatnění systému bonus – malus, měl mít do budoucna preventivní účinek na snížení nehodovosti.

Zákon určil vznik pojištění odpovědnosti, povinnost vlastníka vozidla uzavřít pojistnou smlouvu, vymezil limity pojistného plnění, rozsah pojištění, zpřísnil kontrolu a stanovil další práva a povinnosti smluvních stran. Pojistné musí být stanoveno tak, aby byla zabezpečena splnitelnost závazků, dostatečná tvorba technických rezerv a úhrada příspěvků ČKP. Minimální pojistné pro rok 2000 bylo stanoveno ve stejné výši jako byla výše pojistného u zákonného pojištění pro rok 1999. Dále byla upravena evidence a kontrola pojištění odpovědnosti a sankce za nesplnění povinností podle zákona.

Zákon o pojišťovnictví

Druhou zásadní právní normou přijatou v tomto roce byl zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů. Tento dlouho očekávaný zákon kladl důraz zvláště na solventnost a ekonomiku pojišťoven vůbec. Stanovoval požadavky na jejich základní jmění podle jednotlivých pojišťovacích odvětví, rozšířil pravomoci státního dozoru nad pojišťovnictvím, pokud jde o preventivní zásahy dozoru k obnově finančního zdraví pojišťovny. Dále zákon upravil střet zájmů, tvorbu pojišťovacích rezerv, skladbu finančního umístění či obsah žádosti o udělení povolení k provozování pojišťovací činnosti. Jedna ze změn se týkala také všeobecných pojišťovacích podmínek, které od této chvíle již neschvaloval orgán dozoru v pojišťovnictví. Perspektivní význam mělo i upravení postavení pojišťovacích agentů a pojišťovacích a zajišťovacích makléřů i odpovědného pojišťovacího matematika. Dále zákon o pojišťovnictví, který nabyl účinnosti dne 1.4.2000, ukládal povinnost rozdělit stávající univerzální pojišťovny na životní a neživotní do 10 let ode dne účinnosti zákona.

Ministerstvo financí vydalo prováděcí vyhlášku č. 75/2000 Sb., kterou se provádí zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví. Tato vyhláška upravovala postup stanovení výše vyrovnávací rezervy, podmínky pro její čerpání, horní meze škodního poměru a maximální hranice tvorby vyrovnávací rezervy. Dál obsahuje ustanovení, co se týče maximální výše technické úrokové míry a postup, kterým se určí limity skladby finančního umístění a výpočet minimální míry solventnosti.

Tento zákon však ještě nezabezpečuje plnou harmonizaci právní úpravy této problematiky s příslušnou úpravou v Evropské unii. Proto se již v této době počítalo s jeho nezbytnou novelou před vstupem České republiky do Evropské unie.

1.4 Nové právní předpisy v roce 2000

Od 1.9.2000 zahájil svou činnost Úřad státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění jako odbor Ministerstva financí.

Daňová podpora životního pojištění

Pro české pojišťovnictví mělo zásadní význam přijetí zákona č. 492/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Na základě příslušných ustanovení tohoto zákona získalo daňovou podporu životní pojištění, resp. ty pojistné produkty, jež mají charakter „spoření na stáří“ a doplňkovou funkci v celém důchodovém systému. Mezi ně patří pojištění pro případ dožití, pro případ smrti nebo dožití a důchodové pojištění, jež se označují legislativní zkratkou soukromé životní pojištění. Byly zavedeny dva okruhy daňových stimulací – pro zaměstnavatele/zaměstnance a pro individuálního pojištěného/poplatníka. Daňové výhody získalo životní pojištění zhruba za těchto podmínek:

- ✓ musí jít o tzv. soukromé životní pojištění (tzn. pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití nebo na důchodové pojištění, a to i při sjednání dřívějšího plnění v případě vzniku nároku na starobní důchod nebo plný invalidní důchod v případě, stane-li se zaměstnanec plně invalidní podle zákona o důchodovém pojištění, nebo v případě smrti.)
- ✓ v pojistné smlouvě musí být sjednána výplata pojistného plnění až po 60 měsících od uzavření pojistné smlouvy a současně nejdříve v kalendářním roce, v němž poplatník dosáhne věku 60 let.

Při splnění uvedených podmínek má poplatník – FO – možnost odečíst od základu daně pojistné zaplacené na zdaňovací období maximálně však do výše 12 000 Kč. Do stejné výše má pojistné osvobozeno od daně z příjmu zaměstnanec – pojistník, za něhož hradí pojišťovně pojistné zaměstnavatel. Pojistné, které hradí

zaměstnavatel za zaměstnance, se považuje za výdaje vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů, maximálně však do výše 8 000 Kč za jednoho zaměstnance za zdaňovací období nebo jeho část. Toto pojistné se nezapočítává do vyměřovacího základu pro výpočet pojistného na všeobecné zdravotní pojištění a na sociální zabezpečení, což platí obecně, tj. i tehdy, když nejsou splněny všechny ostatní podmínky pro daňové zvýhodnění. **Daňové výhody bylo možné poprvé využít v roce 2001.**

Zákon rovněž stanovuje způsob, jakým se nezdánitelné částky prokazují. Poplatník na jejich uznání prokazuje nárok platnou smlouvou o „soukromém životním pojištění“ a také potvrzení pojišťovny o zaplaceném pojistném na uplynulé zdaňovací období. V souladu s tímto ustanovením zákona vydaly členské pojišťovny ČAP na začátku roku 2002 přibližně 2,1 mil. těchto potvrzení za rok 2001. V roce 2004 už členské pojišťovny vystavily 2,8 mil. potvrzení o pojistném zaplaceném na soukromé životní pojištění.

Ve snaze pomoci širší veřejnosti při orientaci v rámci nabídky pojišťoven a zamezení neustálých dotazů klientů pojišťoven, na které pojistné produkty se daňové úlevy vztahují, se sekce pojištění osob ČAP rozhodla zveřejnit seznam produktů soukromého zdravotního pojištění členských pojišťoven ČAP, tj. těch produktů, které potenciálně splňují podmínky pro poskytnutí daňových úlev. V některých případech je položka uvedená v seznamu balíčkem několika pojistných produktů a soukromé životní pojištění je jedním z nich. Pro každou členskou pojišťovnu je zařazení jejich produktů soukromého životního pojištění do společného seznamu dobrovolné a závisí tedy ne jejím individuálním rozhodnutí.

1.5 Nové právní předpisy v roce 2004

Rok 2000 byl posledním rokem před přistoupením České republiky k Evropské unii. Pro české pojišťovnictví to znamenalo dokončit proces harmonizace českého pojistného práva s legislativou EU. Koncem ledna 2004 prezident České republiky podepsal příslušné zákony (zákon o pojistné smlouvě, zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí, novelu zákona o pojišťovnictví a novelu zákona o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla). Tyto zákony lépe a přesněji definují práva, povinnosti a vztahy subjektů působících na pojistném trhu nebo subjektů, které trh regulují či dozorují, tedy spotřebitelů, pojišťoven i státu. Nová legislativa zahrnuje principy fungování jednotného trhu členských států EU a otevírá na něm prostor k působení pro pojišťovny i pojišťovací zprostředkovatele. Znamená rovněž výrazný posun ve prospěch ochrany spotřebitele, mimo jiné i rozšířením pravomocí a spektra činnosti státního dozoru nad pojišťovnictvím.

Zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a o změně živnostenského zákona – účinnost 1.1.2005. Zákon upravuje podmínky podnikání a zahájení činnosti pojišťovacích zprostředkovatelů a samostatných likvidátorů, zřizuje registr těchto osob a upravuje výkon státního dozoru nad jejich činností. Zprostředkovatelé (právnícké nebo fyzické osoby) mohou vykonávat činnost jako vázaný pojišťovací zprostředkovatel, podřízený pojišťovací zprostředkovatel, pojišťovací agent, pojišťovací makléř nebo pojišťovací zprostředkovatel, jehož domovským členským státem není ČR. Pojišťovací agent, makléř a samostatný likvidátor musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem činnosti za zákonem stanovených podmínek. Za škodu způsobenou vázaným zprostředkovatelem odpovídá pojišťovna, jejímž jménem jedná. V zákoně jsou také stanoveny požadavky na odbornou způsobilost poj. zprostředkovatelů.

Právní úprava pojistné smlouvy

Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě a o změně souvisejících zákonů – který nabyl účinnosti 1.1.2005 a část dnem vstupu ČR do EU. Zákon zrušuje část osmou, hlavu 15 občanského zákoníku (Pojistné smlouvy). Právní vztahy vzniklé z pojistných smluv uzavřených přede dnem nabytí účinnosti zákona se řídí dosavadními právními předpisy. Zákon upravuje vztahy účastníků soukromého pojištění vzniklého na základě pojistné smlouvy, která je smlouvou o finančních službách. Promlčecí doba u životního pojištění se prodlužuje na 10 let. Novinkou je možnost přerušení pojištění. Pojištění se dělí na škodové a obnosové. Pod pojištění věci a jiného majetku spadá i pojištění právní ochrany, úvěru a záruky a finanční ztráty. Pod pojištění osob pak pojištění životní, úrazové a pojištění pro případ nemoci. Zákon dále obsahuje zvláštní ustanovení pro soukromé pojištění sjednávané v rámci členských států.

Zákon o pojistné smlouvě obsahuje 73 ustanovení. Je rozdělen do sedmi částí, a to tak, že první část upravuje pojistnou smlouvu, resp. pojištění a je rozdělena do pěti hlav. Část druhá obsahuje nezbytnou novelu občanského zákoníku, která spočívá pouze ve zrušení některých ustanoveních. Část třetí se týká drobnějších změn zákona o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. V části čtvrté jsou změny zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním. Významnou úpravu pro pojistitele obsahuje část pátá, týkající se změny zákona o péči a zdraví lidu neboť umožňuje, aby pojistitel vyžádané údaje o zdravotním stavu mohla pověřená zdravotnická zařízení získat i od ošetřujícího lékaře. Z části šesté vyplývá, že pracovní vztahy vzniklé před účinností tohoto zákona se řídí dosavadními předpisy. Část sedmá pak upravuje účinnost tohoto zákona.¹

¹ ŠKOPOVÁ, V. K novému zákonu o pojistné smlouvě. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.4., s.4. ISSN 0032-2393

Zákon o pojišťovnictví

Zákon č. 39/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví a o změně některých souvisejících zákonů – účinnost 1.4.2005, část 5.2.2004, část dnem vstupu ČR do EU, část 1.1.2005 a část zákona platnost pozbude. Hlavním cílem této rozsáhlé novely bylo transplantovat do českého právního řádu pravidla podnikání v pojišťovnictví obsažené zvláště v tzv. třetí generaci směrnic ES, týkající se životního pojištění, neživotního pojištění i dozoru nad subjekty podnikajícími v pojišťovnictví. Novela upravuje i provozní pojišťovací činnosti na území ČR pojišťovnou se sídlem na území jiného státu EU a na území států EHP a provozování této činnosti na území ČR pojišťovnou se sídlem na území jiného státu. Zákon je rozdělen do pěti částí a neobsahuje pouze novelu zákona o pojišťovnictví. Té se týká jen část první. Část druhá pak obsahuje pro pojišťovnictví důležitou změnu zákona o správních poplatcích, kde jsou upraveny a doplněny některé položky a sazby za úkony Ministerstva financí týkající se různých žádostí pojišťoven i pojišťovacích zprostředkovatelů. Drobnou změnu zákona o podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu obsahuje část třetí. Ve čtvrté části je novela zákona o investičních společnostech a investičních fondech a část pátá obsahuje účinnost. Mění se ustanovení o tvorbě a použití rezerv, o dozoru, přestupcích a jiných správních deliktech a o likvidaci pojišťovny. Změněn je i § 39 – mlčenlivost. Doplnuje se příloha č. 2 (rozdělení pojistných odvětví pro výkaznictví pojišťoven). Zvláštní pozornost existujících pojišťoven si zaslouží i nové ustanovení, které ruší povinnost univerzálních pojišťoven ukončit buď provozování životního nebo neživotního pojištění, a tedy dává jim možnost i nadále provozovat obě činnosti souběžně, avšak za předpokladu splnění stanovených podmínek.²

² KOTRBATÁ, J. Z nových právních předpisů. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004,roč.81., č.3., s.16., ISSN 0032-2393

V souvislosti se změnou zákona o pojišťovnictví je také dobré upozornit na následující aspekty:

- byl definován vnitřní kontrolní systém pojišťoven,
- zavedení státního dozoru nad pojišťovacími skupinami,
- úprava pravidel pro prokázání bezúhonnosti,
- pravidla pro stanovení výše pojistného,
- úprava podmínek tvorby technických rezerv apod.

Novela zákona o pojišťovnictví znamená docílení kompatibility s právními akty EU k pojišťovnictví. Umožní, aby se tuzemské pojišťovny plně zapojily do jednotného pojistného trhu a zahraniční pojišťovny mohly operovat na našem území formou svobody dočasného poskytování služeb či formou svobody zakládání poboček.³

Zákon o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla

Zákon č. 47/2004 Sb., kterým se mění zákon č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou provozem vozidla a o změně některých souvisejících zákonů. Novela sladuje zákon s právem Evropského společenství a odkazuje na zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě. Nově definuje vozidlo, ruší nutnost schvalování všeobecných pojistných podmínek ministerstvem a limity pojistného plnění se zvyšují z 18 mil. Kč na 35 mil. a z 5 mil. na 18 mil. Kč. Při stanovení výše pojistného je pojistitel povinen zohlednit předcházející škodní průběh slevou nebo přírůžkou. Dále je stanovena lhůta 3 měsíců, ve které je pojistitel povinen ukončit šetření, jinak se zvyšuje částka plnění o úrok z prodlení. Pojistitel má povinnost ustanovit v každém členském státě, mimo členský stát, ve kterém získal povolení k provozování pojištění odpovědnosti, škodního zástupce. Nově jsou také upraveny přestupky a jiné správní delikty fyzických i právnických osob.⁴

³ ŠKOPOVÁ, V. Obecně k novele zákona o pojišťovnictví provedené zákonem č. 39/2004 Sb. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.6., s.3. ISSN 0032-2393

⁴ KOTRBATÁ, J. Z nových právních předpisů. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.4., s.14, ISSN 0032-2393

2. ASOCIACE POJIŠŤOVEN

Na základě politicko-ekonomických změn, které v československém státě nastaly, bylo nezbytné přehodnotit i vzájemné vztahy v pojišťovnictví a reagovat na účelnost a nezbytnost aplikace obecných principů založených na fungování tržního mechanismu a zrušení monopolního postavení České státní pojišťovny a Slovenské státní pojišťovny. Tyto předpoklady byly vytvářeny z iniciativy pojišťoven ještě před vydáním nových zákonů o pojišťovnictví, a to ve dvou směrech. Jednak bylo vedením pojišťoven rozhodnuto ukončit platnost dosavadní dohody o spolupráci a vzájemné vztahy obou pojišťoven upravit dohodou novou. Tato dohoda nabyla účinnosti dne 1. ledna 1991.

Dále bylo rozhodnuto, že společný zájem, a to i s ohledem na předpokládaný vznik dalších pojišťoven, bude vhodné řešit na kvalitativně vyšším stupni než dosud, a to vytvořením asociace pojišťoven. Proto byl v srpnu 1990 vytvořen přípravný výbor za zástupců obou pojišťoven, jehož úkolem bylo vypracovat návrh zakladatelské smlouvy, stanov asociace a zásad finančního hospodaření této organizace. Po založení další pojišťovny – tj. Kooperativy, československé družstevní pojišťovny a.s., byl přípravný výbor rozšířen i o její zástupce a potřebné materiály byly společně vypracovány. 26. dubna 1991 byla představiteli zakládajících členů uzavřena zakladatelská smlouva Československé asociace pojišťoven se sídlem v Bratislavě. Šlo o vzájemné sdružení k podpoře vzájemné pomoci, spolupráci a zabezpečování společných zájmů v oblasti pojišťovnictví.

Tržní mechanismus vytvořil v oblasti pojišťovnictví dvě významné instituce: státní dozor a asociaci pojišťoven. Obě instituce mají odlišné postavení a funkce, ale stejný cíl, kterým je korektní rozvoj pojistného trhu. Shodný cíl obou orgánů podporuje jejich vzájemnou spolupráci, bez níž si lze stěží představit zdravý rozvoj pojistného trhu.⁵

⁵ Daňhel, J., aj. *Vybrané kapitoly z pojišťovnictví*. 2. vyd. Praha: Česká asociace pojišťoven, 1992.

2.1 Česká asociace pojišťoven

Československá asociace pojišťoven byla k 1.1.1994 zrušena rozdělením na dva samostatné subjekty. Česká asociace pojišťoven (ČAP) byla založena 26.10.1993 podpisem zakladatelské smlouvy. Jejími členy jsou komerční pojišťovny, které mají povolení Ministerstva financí ČR k podnikání v pojišťovnictví na území České republiky v souladu s platným zákonem o pojišťovnictví. Zakládajících subjektů bylo šestnáct (např. Allianz pojišťovna a.s., Česká pojišťovna a.s., Česká Kooperativa družstevní pojišťovna a.s., Pojišťovna IB a.s., Živnostenská pojišťovna a.s., Česko-rakouská pojišťovna a.s....).⁶

Asociace vychází z toho, že je nezbytné prosazování etiky v pojišťovací praxi. Shromáždění členů proto přijalo v únoru 1995 **Kodex etiky v pojišťovnictví**. Týká se obecných zásad chování pojišťoven, vztahů mezi pojišťovnou a jejími zaměstnanci i zprostředkovateli a v neposlední řadě i vztahů zaměstnanců pojišťovny a jejich zprostředkovatelů ke klientům. Tento kodex má přispět k prosazení korektní praxe v českém pojišťovnictví i ke zvýšení jeho kreditu, k výchově zaměstnanců pojišťoven a k navození optimálních vztahů mezi zprostředkovateli a klienty.⁷

V únoru 1999 vydalo prezidium ČAP usnesení k zahájení přípravných prací na zřízení České kanceláře pojistitelů (ČKP). Byla vytvořena sekce pro přípravu ČKP, vymezeny pravomoci jejího výkonného výboru a stanoven způsob financování. Bylo nutné zajistit plnění úkolů spojených s budováním ČKP řádně a včas, proto asociace iniciovala spolu s pojistiteli, kteří měly zájem provozovat pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, dohodu o společném cíli, tj. přispět k přípravě a zajištění řádného chodu České kanceláře pojistitelů ještě před jejím faktickým zahájením činnosti. Smlouva o společném postupu při realizaci tohoto záměru byla podepsána 30. dubna 1999.

⁶ ŠKOPOVÁ, V. *Pojistné právo*. 1.vyd. Praha: VŠE, 1997. ISBN 80-7079-488-7.

⁷ Daňhel, J., aj. *Vybrané kapitoly z pojišťovnictví*. 2.vyd. Praha: Česká asociace pojišťoven, 1992.

Asociace pojišťoven patří ke specifickým organizacím, které neprovádějí obchodně – pojišťovací činnost, ale vytvářejí podmínky pro rozvoj pojišťovnictví a pojistného trhu. Asociace pojišťoven existují ve všech vyspělých zemích, ale činnost není vždy totožná. Činnosti musí odpovídat potřebám daného trhu a úkolům na nichž se členové asociace dohodnou.

Hlavní cíle asociace:

- ✓ reprezentovat, obhajovat a prosazovat zájmy svých členů,
- ✓ zajišťovat služby pro členy (statistiky, informace, analýzy apod.),
- ✓ řešit odborné problémy společného zájmu a vypracovávat doporučující směrnice a materiály,
- ✓ propagovat pojištění a pojišťovnictví a usilovat o zvýšení jeho image,
- ✓ přispívat ke zkvalitňování služeb pojišťoven a podporovat etické normy jednání a prodeje pojištění,
- ✓ zastupovat pojišťovnictví ve vztahu k zahraničí.

Asociace pojišťoven jsou založeny na dobrovolném členství. V praxi ale docílily takové pozice, že v podstatě reprezentují celý pojistný trh. Např. v České republice se členové asociace pojišťoven podílejí na pojistném trhu 99% a ve Velké Británii činí podíl okolo 95%.

Další důležité instituce, které vznikly v souvislosti s vývojem pojistného trhu v ČR:

- Česká asociace pojišťoven
- Česká kancelář pojistitelů
- Asociace českých pojišťovacích makléřů
- Česká komora samostatných likvidátorů pojistných událostí
- Asociace finančních zprostředkovatelů a finančních poradců České republiky
- Mezinárodní asociace dozorčích orgánů v pojišťovnictví

3. VÝVOJ HLAVNÍCH UKAZATELŮ ÚROVNĚ POJISTNÉHO TRHU

K určování úrovně a rozsahu pojistného trhu se používají určité ukazatele. Mezi základní ukazatele patří:

- předepsané pojistné
- počet pojistných událostí a pojistné plnění
- pojištěnost
- počet zaměstnanců v pojišťovnictví
- výše technických rezerv...

3.1 Předepsané pojistné

Jedním z hlavních ukazatelů je předepsané pojistné, tj. pojistné které je stanoveno na dohodnuté pojistné období. Po odpočítání nákladů je základem pro výpočet daně z příjmu pojišťoven. Předepsané pojistné je důležitým ukazatelem výkonnosti každé komerční pojišťovny za příslušné období.⁸ Celková suma předepsaného pojistného všech pojišťoven působících na českém pojistném trhu nám ukáže výkonnost pojišťovnictví v českém hospodářství. Nejprve bych se zmínila o každém roku zvlášť a na konec bych vývoj shrnula.

- ⇒ V roce 1993 se předepsané pojistné zvýšilo ve srovnání s předchozím rokem o 44%.
- ⇒ V roce 1994 činilo předepsané pojistné 29,0 mld. Kč a zvýšilo se proti roku 1993 o 27%. Na předepsaném pojistném se více jak 3/4 podílelo neživotní pojištění. U životního pojištění dosáhlo celkové předepsané pojistné výše 7,4 mld. Kč. Podíl členů ČAP na předepsaném pojistném v ČR dosáhl 99,8% a u některých pojištění dokonce 100%.

⁸ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 1.vyd. Praha: GRADA, 2002. ISBN 80-247-0137-5.

- ⇒ Pozitivní tendence byla v roce 1995 zaznamenána u růstu předepsaného pojistného u životního pojištění, který činil oproti předcházejícímu roku 23,9% ve srovnání s neživotním pojištěním, u kterého vzrostlo předepsané pojistné pouze o 13,3%. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném činil 27,5%.
- ⇒ Celkové předepsané pojistné v roce 1996 dosáhlo v absolutní hodnotě výše 40,0 mld. Kč a zvýšilo se během jednoho roku téměř o 20%. Životní pojištění se podílelo na předepsaném pojistném 27,5% tzn. že se podíl oproti roku předcházejícímu se vůbec nezměnil. Největší podíl na celkovém pojistném mělo pojištění průmyslu a podnikatelů (40,9%), životní a důchodové pojištění (26,9%) a pojištění motorových vozidel (11,4%).
- ⇒ Pojistný trh si zachoval v roce 1997 vysokou dynamiku růstu jako v předchozích letech. Předepsané pojistné dosáhlo téměř 47,6 mld. Kč a zvýšilo se oproti roku 1996 o 19,2%. Životní pojištění se v roce 1997 podílelo 26,7% na celkovém předepsaném pojistném. Neživotní pojištění se podílelo 73,3%. Na předepsaném pojistném se stále nejvíce podílelo pojištění průmyslu a podnikatelů.
- ⇒ Předepsané pojistné dosáhlo v roce 1998 výše 54,8 mld. Kč a vzrostlo během roku o 15%. Rychleji přitom rostlo životní než neživotní pojištění. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném v České republice činil 27,4%.
- ⇒ Předepsané pojistné v roce 1999 dosáhlo výše 62,5 mld. Kč a vzrostlo oproti roku 1998 o 14%. Znamenalo to mírný pokles tempa růstu, jelikož v roce 1997 dosáhl přírůstek předepsaného pojistného 19,2%. Předepsané pojistné u životního pojištění vzrostlo o 33,1%, u neživotního pojištění pouze o 6,9%. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném dosáhl 31,8%.

- ⇒ V roce 2000 se zvýšilo celkové předepsané pojistné o 11,2% a dosáhlo výše 69,2 mld. Kč. U životního pojištění se tento ukazatel zvýšil o 14,2% a u neživotního pojištění o 9,8%.
- ⇒ Růst celkového předepsaného pojistného byl v roce 2001 rychlejší než růst hrubého domácího produktu v běžných cenách. Toto zvýšení jež činilo 14,4% (výše celkového předepsaného pojistného činila přibližně 79 mld. Kč) bylo také vyšší než vzestup spotřebitelských cen. Při problémech v některých segmentech pojistného trhu byl celkový výkon oboru velmi dobrý. V roce 2001 dosáhl podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném 35,7% a zvýšil se tedy oproti roku 2000 o 2,8%.⁹ Dynamika růstu životního pojištění byla dána daňovými stimulacemi pro tzv. soukromé životní pojištění. U životního pojištění se předepsané pojistné zvýšilo o 24,2% a u neživotního o 9,7%. Pokud jde o agregovaný výsledek po zdanění všech pojišťoven působících na českém pojistném trhu, tak byl nejvyšší vůbec v novodobé historii českého pojistného trhu, kterou datujeme od roku 1991.
- ⇒ Pojišťovny v roce 2002 – přes ničivé povodně a jiné vlivy – rozšířili svoji činnost. Podařilo se docílit vzestupu předepsaného pojistného ve výši 12,5%, to znamenalo, že předepsané pojistné dosáhlo 89,5 mld. Kč. Růst byl opět rychlejší v životním než neživotním pojištění. Tempo růstu bylo větší než tempo růstu HDP a mnohem větší než vzestup spotřebitelských cen. Předepsané pojistné u životního pojištění vzrostlo o 20,9%. Předepsané pojistné u neživotního pojištění se zvýšilo o 8%. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném činil 38,2%.

⁹ Za země Evropské unie dosáhl sledovaný podíl životního pojištění v roce 2001 výše 65,3%

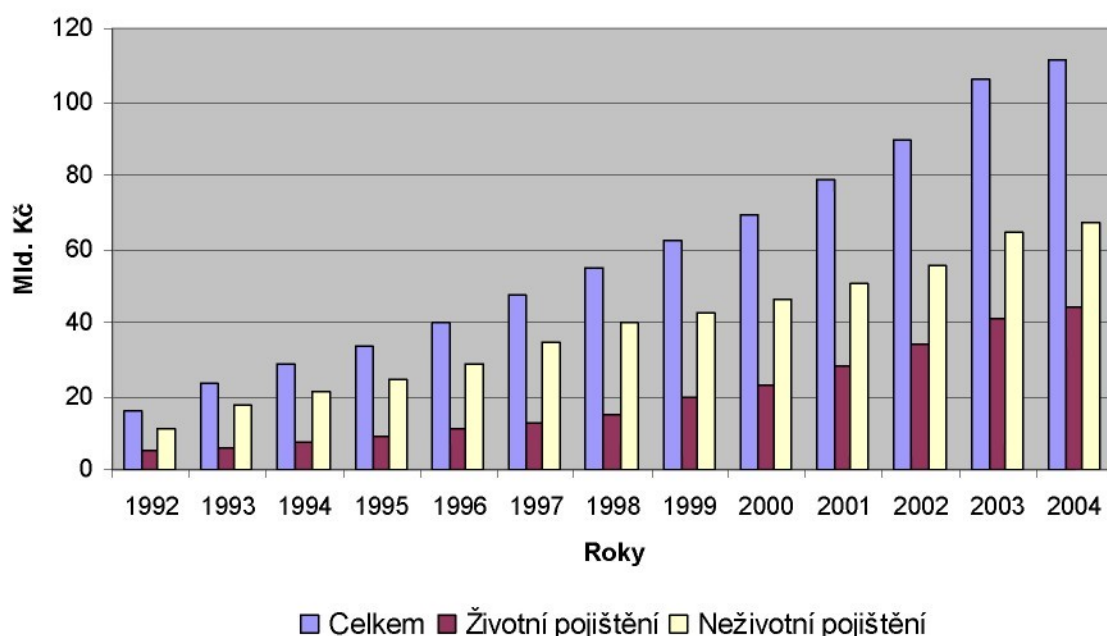
- ⇒ Celkové předepsané pojistné v České republice se zvýšilo v roce 2003 o 16,5% (celkové předepsané pojistné členů ČAP se zvýšilo dokonce o 18,3%). Ve sledovaném období byla míra inflace téměř nulová. Hodnota předepsaného pojistného činila 105,9 mld. Kč, z toho 41,1 mld. Kč, tj. 38,8% připadalo na životní pojištění a 64,8 mld. Kč, tj. 61,2% na neživotní pojištění. Podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném vzrostl o 1,2% na 38,8% a adekvátně se snížil podíl neživotního pojištění. Přírůstek předepsaného pojistného představoval u životního pojištění 20,2% a u neživotního pojištění 14,2%. Základním motorem růstu předepsaného pojistného neživotního pojištění bylo především pojištění majetku, kde se projevila nezbytná reakce pojišťoven v oblasti sazeb na situaci vzniklou po povodních v srpnu 2002.
- ⇒ V roce 2004 měl pojistný trh stále rostoucí tendenci. Celkové předepsané pojistné členů ČAP se zvýšilo oproti roku 2003 o 6,6% a dosáhlo úrovně 111,5 mld. Kč.¹⁰ Tempo růstu bylo nižší než tempo růstu hrubého domácího produktu v běžných cenách, které činilo 7,6%. Vyšší dynamiku růstu si i nadále zachovávalo životní pojištění, u kterého se zvýšilo předepsané pojistné o 7,5% na 44,2 mld. Kč. Jeho podíl na celkovém předepsaném pojistném vzrostl a činil 39,3%. (V členských státech EU se pohybuje jeho podíl okolo 60%.) V neživotním pojištění byl ve stejném období docílen meziroční nárůst o rovných 6% na 67,3 mld. Kč. Tempo růstu předepsaného pojistného celkem tak bylo v roce 2004 vyšší než míra inflace (2,8%). Oproti předchozím rokům však mírně zpomalilo.

¹⁰ Podle statistiky, uveřejněné v časopise SIGMA č. 2/2005, pokud jde o celkový objem předepsaného pojistného v roce 2004, klesla ČR v celosvětovém měřítku oproti roku 2003 z 36. místa na 37. místo. Zmíněná publikace hodnotí celkem 88 zemí ze šesti oblastí světa, a to: Severní Ameriky, Jižní Ameriky a Karibiku, Evropy, Asie Afriky a oceánie.

Tabulka č. 1: Vývoj předepsaného pojistného

Rok	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Předepsané Pojistné (v mld. Kč)	16,2	23,3	29,0	33,5	40,0	47,6	54,8	62,5	69,2	79,2	89,5	105,9	111,5
Životní pojištění (v mld. Kč)	5,2	5,9	7,4	9,2	11,0	12,7	15,0	19,9	22,8	28,3	34,2	41,1	44,2
Neživotní pojištění (v mld. Kč)	11,0	17,4	21,6	24,3	29,0	34,9	39,8	42,6	46,4	50,9	55,3	64,8	67,3

Zdroj: www.cap.cz

Graf č. 1 - Vývoj předepsaného pojistného

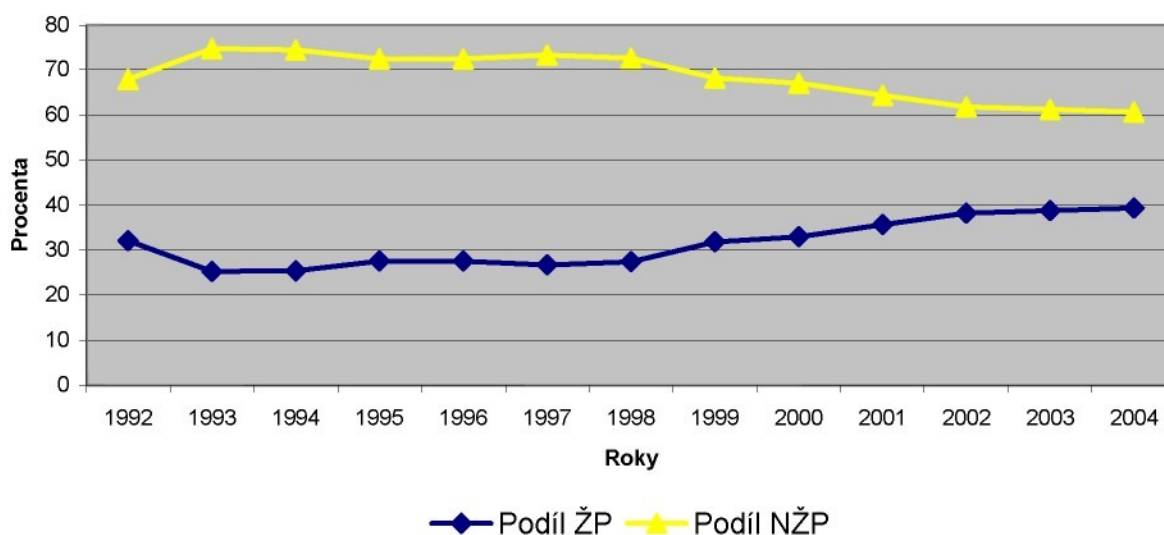
Celkové předepsané pojistné se od roku 1991 každým rokem zvyšuje. Největší meziroční přírůstek byl mezi roky 1992 a 1993 a to 44%. Hranici 100 mld. Kč překročil ukazatel v roce 2003, kdy stouplo předepsané pojistné oproti roku předcházejícímu téměř o 16,5 mld. Kč. Předepsané pojistné životního pojištění nejvíce rostlo v mezi roky 2001 a 2003, kdy se v průměru zvyšovalo o 6 mld. Kč ročně. Tento růst byl způsoben schválením daňové podpory životního pojištění. Předepsané pojistné u neživotního pojištění mezi roky 1992 a 2002 rostlo v průměru o 4,5%. V roce 2003 se došlo k nejvyššímu zvýšení a to o 9,5 mld. Kč. To mohly způsobit povodně v roce 2002, které zapříčinily větší zájem o pojištění majetku. Oproti tomu v roce 2003 došlo k nárůstu nejnižšímu o 2,5 mld. Kč.

Tabulka č. 2: Podíl životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Podíl ŽP (v %)	32,1	25,3	25,5	27,5	27,5	26,7	27,4	31,8	32,9	35,7	38,2	38,8	39,3
Podíl NŽP (v %)	67,9	74,7	74,5	72,5	72,5	73,3	72,6	68,2	67,1	64,3	61,8	61,2	60,7

Zdroj: www.cap.cz

Graf č. 2 - Podíl životního a neživotního pojištění na celkovém předepsaném pojistném

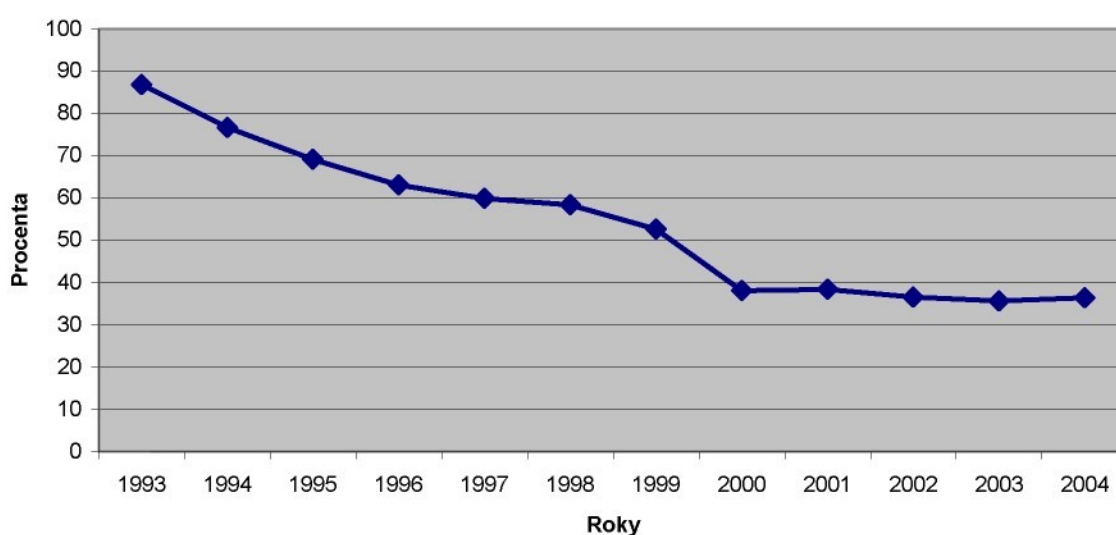
V roce 1992 byl podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném relativně vysoký (32,1%). Vývoj tohoto podílu se v letech 1993–1997 mírně snižoval až na hodnotu 26,7%. Od následujícího roku již podíl životního pojištění na předepsaném pojistném pozvolna roste a podíl neživotního pojištění klesá. V roce 2004 již podíl životního pojištění dosáhl téměř 40%. Stále je poměrně velký rozdíl oproti zemím Evropské Unie, kde podíl životního pojištění na celkovém předepsaném pojistném dosahuje až 60%. Z toho lze usuzovat, že je v České republice stále dost prostoru pro rozvoj životního pojištění.

Tabulka č. 3: Podíl České pojišťovny na celkovém předepsaném pojistném

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Podíl české poj. na trhu (v %)	87,1	76,7	69,2	63,1	59,9	58,4	52,7	38,1	38,4	36,6	35,7	36,4

Zdroj: www.mfcr.cz

Graf č. 3 - Podíl České pojišťovny na celkovém předepsaném pojistném

Podle předepsaného pojistného je možné sestavit pořadí komerčních pojišťoven a jejich podíly na pojistném trhu. Rozhodující postavení na trhu si zachovává Česká pojišťovna a.s. i při vzestupu podílů ostatních pojišťoven. Podíl České pojišťovny v roce 1993 činil 87,1% a postupně se snižoval až na 52,7% v roce 1999. V roce 2000 se podíl České pojišťovny snížil až na 38,1%. Po roce 2001 pokračoval trend poklesu podílu České pojišťovny, ale již jen velmi pomalu a v roce 2004 se její podíl dokonce zvýšil o necelé 1% oproti roku předcházejícímu.

3.2 Pojistné události a pojistná plnění

Pojistné plnění představuje především peněžité plnění komerčních pojišťoven klientovi po vzniku pojistné události na základě pojistné smlouvy. Pojišťovny jsou povinny pojištěnému poskytnout pojistné plnění za pojistnou událost, která splňuje podmínky dohodnuté v pojistné smlouvě nebo podmínky uvedené v zákoně. V neživotním pojištění není jisté, zda se po dobu trvání pojištění vyskytne pojistná událost a pokud ano, tak kolikrát. Pojistné plnění se tedy poskytne jen v případě, že pojistná událost nastala.

- ⇒ Celkově bylo v roce 1994 vyřízeno 2,1 mil. pojistných událostí.
- ⇒ V roce 1995 celkový počet pojistných událostí vyšplhal na 1 859 000. Z toho bylo 28,6% riziko úrazu, 22,1% životní pojištění a 7,2% živelní rizika.
- ⇒ Počet vyřízených pojistných událostí v roce 1996 se oproti předcházejícímu roku zvýšil jen nepatrně a to na 1 902 000. Podíl různých rizik na pojistných událostí byl přibližně stejný jako v roce 1995.
- ⇒ V červenci roku 1997 postihly zhruba jednu třetinu území České republiky katastrofické povodně. Odhad nákladů na pojistná plnění dosáhl asi 9,7 mld. Kč. Celkově bylo vyřízeno 2 105 tis. pojistných událostí.

Povodně v roce 1997 se sice projeví ve finančním hospodaření pojišťoven, ale zatížení bylo rozdílné podle pozice na trhu a odlišné angažovanosti v postižených regionech. Například škody větší než 500 mil. Kč muselo likvidovat 5 pojišťoven, zatímco 11 se týkaly škody do 50 mil. Kč. Závazky pojišťoven vůči klientům byly průběžně uhrazovány, s výjimkou Pojišťovny MORAVA, které byla nakonec v květnu 1998 vzhledem k vážným hospodářským potížím odebrána Ministerstvem financí licence. Na pojistném plnění bylo za rok 1997 a 1998 kvůli povodním vyplaceno okolo 10,4 mld. Kč.

- ⇒ Celkově bylo v roce 1998 vyřízeno 2 115 tis. pojistných událostí, tj. jen nepatrně méně než v roce předcházejícím. Na pojistných plněních vyplatily členské pojišťovny ČAP přibližně 32,5 mld. Kč. Pokud jde o výši plnění na jednu pojistnou událost, zaujímají první místo živelní rizika, zejména požár. Z tohoto titulu byla vyplacena např. částka 151,7 mil. Kč za jednu pojistnou událost.
- ⇒ V roce 1999 bylo celkově vyřízeno 2 278 514 pojistných událostí, tj. o 6,9% více než v předešlém roce. Na pojistných plnění vyplatily členské pojišťovny ČAP 34,1 mld. Kč, tj. o 4,1% více než v roce 1998. Na této částce se podílelo životní pojištění (bez důchodového pojištění) 23,8%, havárie motorových vozidel 17,9% a živelní pojištění 8%.
- ⇒ Celkově bylo v roce 2000 vyřízeno 2 064 379 pojistných událostí, tj. o 7,6% méně než v roce 1999. Pokles, pokud jde o počet vyřízených pojistných událostí, nastal zejména u pojištění plodin, zvířat a u pojištění úrazu. Na druhé straně významně narostl počet vyřízených pojistných událostí u havarijních pojištění motorových vozidel, a to o 57,2%, dále potom u pojištění léčebných výloh v zahraničí a živelní pojištění. Na pojistných plněních členské pojišťovny ČAP vyplatily 32,9 mld. Kč, tj. o 3,4% méně než v roce 1999. Na této částce se podílelo životní pojištění 31,2% (životní a důchodové), havárie motorových vozidel 25,1% a živelné pojištění 12,4%.
- ⇒ Výše vyřízených pojistných událostí v roce 2001 dosáhla 2 079 560, tj. o 4% více než v roce předcházejícím. Pokles, pokud jde o počet vyřízených pojistných událostí, nastal zejména u krádeží, živelních rizik a rizik v rámci životního pojištění. Na druhé straně narostl počet vyřízených pojistných událostí například u havarijního pojištění motorových vozidel, důchodového pojištění a pojištění léčebných výloh v zahraničí.

- ⇒ V roce 2002 bylo vyřízeno 2 162 881 pojistných událostí, tj. o 3,7% více než v roce 2001. Nárůst nastal především u živelních pojištění, a to o 80%. U tohoto typu pojištění bylo vyřízeno 207 516 pojistných událostí. O 23% vzrostl počet vyřízených událostí u havarijního pojištění vozidel. K poklesu pojistných událostí došlo především u krádeží o více než 5%.

Povodně v srpnu 2002 byly největší světovou přírodní katastrofou ve střední a východní Evropě, které zasáhly značnou část území České republiky. Povodněmi bylo zasaženo v různém rozsahu celkem 43 okresů v rámci 9 krajů, přímo nebo nepřímo bylo povodněmi dotčeno 15,5% obyvatel České republiky. Celkové škody na majetku byly odhadnuty na více než 73 mld. Kč. Po povodních zaznamenalo 17 členských pojišťoven ČAP historicky největší škody. Muselo být vyřízeno kolem 82 000 pojistných událostí, jimž odpovídaly škody ve výši přes 36,7 mld. Kč. Tzn. že podíl pojišťoven na celkových odhadovaných ekonomických škodách přesahoval 50%. Škody na majetku občanů činily 20% celkového objemu pojištěných škod. 80% výše škod připadala na podnikatele a průmysl. Povodně totiž postihly ve velké míře městské a průmyslové aglomerace. Poměr škod na majetku obyvatel a na majetku průmyslových a podnikatelských subjektů z hlediska počtu škod a hodnoty škod byl:

- ✓ pojištění obyvatel – 83,3% z celkového počtu škod při pouhých 20,3% z hodnoty celkových škod,
- ✓ pojištění průmyslových a podnikatelských subjektů – 16,7% pojistných událostí, které činily plných 79,7% hodnoty všech škod.

Už 2 měsíce po podvodních bylo vyřízeno 38% pojistných událostí a vyplaceno 25% plnění.

- ⇒ Celkem 2 186 980 pojistných událostí bylo vyřízeno v roce 2003, tj. o 1,4% více než v roce předcházejícím. Oproti rekordní úrovni v roce 2002, ovlivněné povodněmi, poklesl počet pojistných událostí u pojištění pro případ živelních událostí.

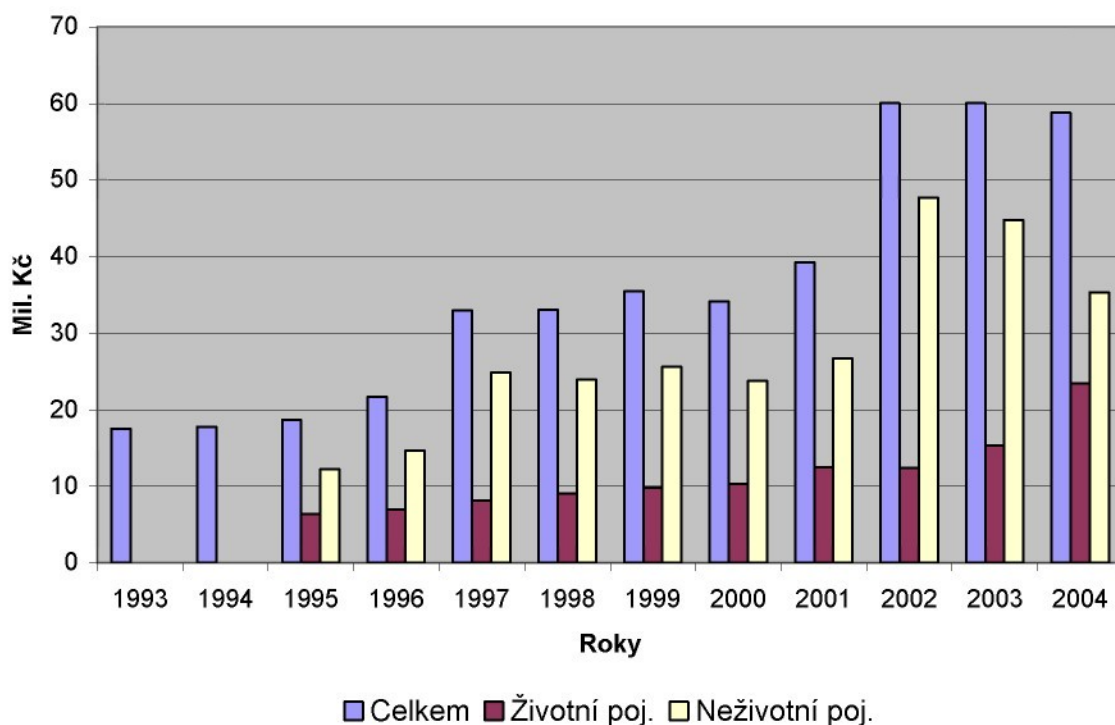
⇒ V roce 2004 bylo vyřízeno celkem 2 457 887 pojistných událostí, tj. o 12,1% více než v roce 2003. Zcela logicky klesl počet vyřízených pojistných událostí způsobených živelními riziky, neboť povodňové škody byly likvidovány v letech 2002 a 2003. O 25,1% se zvýšil počet vyřízených pojistných událostí u životního pojištění (bez důchodového pojištění), u důchodového pojištění dokonce o 147,2%. Pozitivním jevem byl pokles celkových nákladů na pojistná plnění o 2,5%. Tyto výsledky signalizují pozitivní trendy v úsporách nákladů a dále se zvyšující stabilitě pojistného trhu.

Tabulka č. 4: Náklady na pojistná plnění v mil. Kč

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkové náklady	17,58	17,79	18,73	21,69	33,02	33,07	35,52	34,18	39,25	60,09	60,09	58,81
Životní poj.	-	-	6,43	6,99	8,16	9,11	9,85	10,39	12,53	12,42	15,35	23,44
Neživotní poj.	-	-	12,31	14,70	24,86	23,97	25,67	23,78	26,72	47,68	44,74	35,37

Zdroj: www.mfcr.cz

Graf č. 4 - Náklady na pojistná plnění

3.3 Pojištění

Celková pojištěnost je poměr předepsaného pojistného k hrubému domácímu produktu v běžných cenách. Uvádí se v procentech a vyjadřuje celkovou produktivitu pojišťovnictví v národním hospodářství. Je to jeden z nejdůležitějších ukazatelů rozvoje pojistného trhu.

- ⇒ Ukazatel pojištěnosti se v roce 1993 zvýšil na 2,6%. Pojištěnosti se zvyšuje od roku 1991, kdy dosáhla minima 2,1%.
- ⇒ V roce 1994 dosáhl tento ukazatel hodnoty 2,9%. Jelikož Česká republika patřila v Evropě k zemím s nejnižší úrovní tohoto ukazatele, lze z toho usuzovat, že na našem pojistném trhu bylo ještě místo pro řadu pojišťoven i pro rozšíření nabídky pojistných produktů ve všech odvětvích, zejména pak pro krytí zemědělských rizik.
- ⇒ Celková pojištěnost v roce 1995 vzrostla na 2,5%, tzn. že se o 0,4% snížila oproti roku 1994. To bylo pravděpodobně způsobeno velkým růstem HDP.
- ⇒ V roce 1996 dosáhla pojištěnost výše 2,6%. Tento výsledek je jen nepatrně lepší než v roce předcházejícím.
- ⇒ Agregátní ukazatel pojištěnosti dosáhl v roce 1997 přibližně 2,9%.
- ⇒ Mírný pozitivní posun nastal i u agregátního ukazatele pojištěnosti v roce 1998 dosáhl úrovně 3,1%.
- ⇒ V roce 1999 posílilo České pojišťovnictví svoji pozici v národním hospodářství. Prioritní posun nastal především u ukazatele celkové pojištěnosti, který dosáhl úrovně 3,4%. V roce 1999 byla dosažená úroveň celkové pojištěnosti ve srovnání s vyspělými pojistnými trhy zhruba poloviční a neodpovídala perspektivním možnostem českého pojišťovnictví.

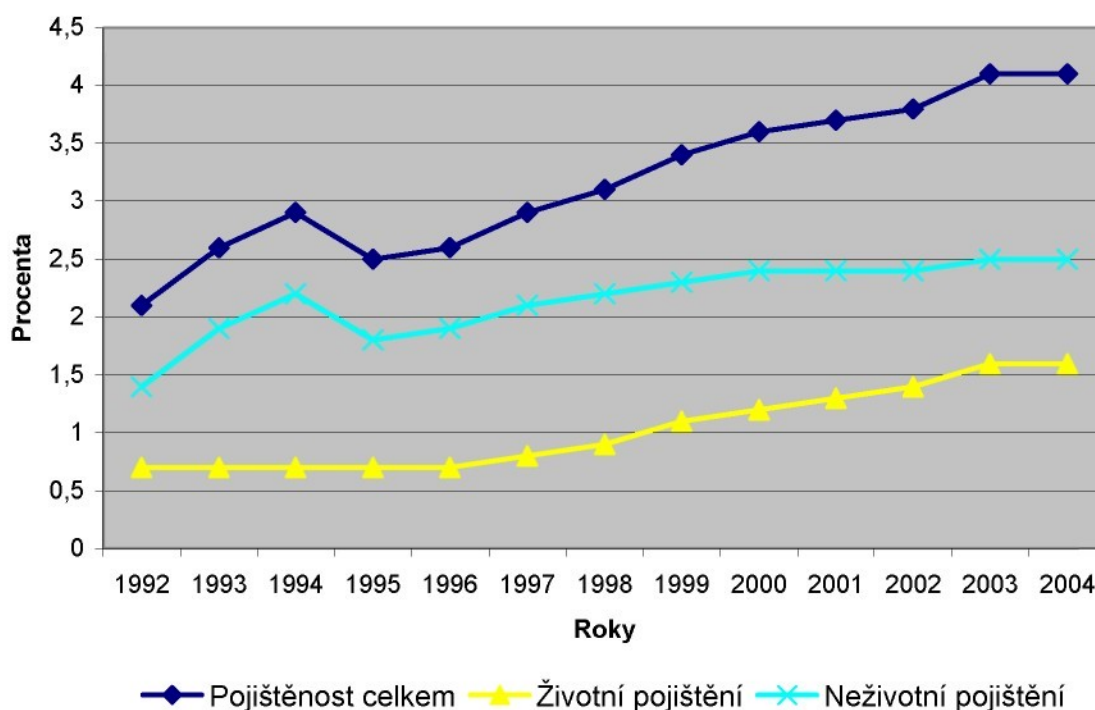
- ⇒ V roce 2000 dosáhla pojištěnost 3,6%, což znamená mírný růst oproti předcházejícímu roku.
- ⇒ České pojišťovnictví v roce 2001 mírně posílilo svoji pozici v národním hospodářství. Celková pojištěnost vzrostla z 3,6% na 3,7%.
- ⇒ Celková pojištěnost v roce 2002 vzrostla na zhruba 3,8%, tzn. že české pojišťovnictví opět posílilo svoji pozici v národním hospodaření. Vzestup celkové pojištěnosti byl významnější než v předchozích letech. To bylo dáno tím, že růst HDP v běžných cenách představoval jen 4,6%, kdežto předepsané pojistné celkem v České republice vzrostlo ve stejném období o 12,5%. Předepsané pojistné u životního pojištění se podílelo na hrubém domácím produktu v ČR 1,5% (v EU 5,4%). V neživotním pojištění není tento rozdíl tak výrazný, jedná se jen o necelé 1%.
- ⇒ V roce 2003 celková pojištěnost dosáhla 4,1%, tzn. že poprvé v novodobé historii českého pojišťovnictví přesáhla hranici 4 %.
- ⇒ Celkové předepsané pojistné se v České republice v roce 2004 zvýšilo o 6,3% a hrubý domácí produkt v běžných cenách o 7,6%. Celková pojištěnost dosáhla úrovně 4,1%.

Tabulka č. 5: Vývoj celkové pojištěnosti

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celková pojištěnost (%)	2,1	2,6	2,9	2,5	2,6	2,9	3,1	3,4	3,6	3,7	3,8	4,1	4,1
Životní pojištění	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7	0,8	0,9	1,1	1,2	1,3	1,4	1,6	1,6
Neživotní pojištění	1,4	1,9	2,2	1,8	1,9	2,1	2,2	2,3	2,4	2,4	2,4	2,5	2,5

Zdroj: www.cap.cz

Graf č. 5 - Celková pojištěnost

Pojištěnost se od roku 1991, kdy dosáhla minima 2% vytrvale zvyšovala. Tento pozitivní trend byl narušen až rokem 1995, kdy agregátní ukazatel pojištěnosti dosáhl pouze 2,5% a to znamenalo pokles oproti předcházejícímu roku o 0,4%. To bylo způsobeno rychlejší dynamikou růstu hrubého domácího produktu než předepsaného pojistného. Výše ukazatele pojištěnosti z roku 1997 je jen těžko srovnatelná s předcházejícími roky, neboť Český statistický úřad provedl změnu metodiky výpočtu HDP, přesto hodnota 2,9% není nijak vysoká. Až v roce 1998 překročil ukazatel tříprocentní hranici a rok 2004 byl prvním rokem po sedmi letech, kdy tento ukazatel nevzrostl. V zemích EU se pojištěnost pohybuje mezi 5 až 10%. Úroveň pojištěnosti v České republice je mnohem nižší a neodpovídá možnostem českého pojišťovníctví.¹¹

¹¹ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 1.vyd. Praha: GRADA, 2002. ISBN 80-247-0137-5.

3.4 Vývoj počtu zaměstnanců v pojišťovnictví

Počet zaměstnanců v pojišťovnictví je ukazatelem, který nám dává základní představu o úrovni daného pojistného trhu z pohledu jeho personálního obsazení. Nedá se však zaměřovat jen na absolutní počet zaměstnanců v pojišťovnictví, ale je třeba brát v potaz i produktivitu a způsob jejich práce.

- ⇒ Ke konci roku 1993 bylo ve všech pojišťovnách v trvalém pracovním poměru zaměstnáno 11 075 zaměstnanců. Ale pojišťovnictví bylo stále na počátku svého rozvoje.
- ⇒ Proto ke konci roku 1994 už počet zaměstnanců v pojišťovnictví činil 12 326. S pojišťovnami také spolupracovalo okolo 30 000 pojišťovacích zprostředkovatelů.
- ⇒ Pojišťovnictví v roce 1995 stále vytvářelo nové pracovní příležitosti. V pojišťovnách už pracovalo 13 668 zaměstnanců. Což znamenalo nárůst osob zaměstnaných v pojišťovnictví o více než 1 300. Přibližně o stejný počet vzrostl počet pojišťovacích zprostředkovatelů působících na českém pojistném trhu.
- ⇒ Počet zaměstnanců členských pojišťoven ČAP vzrostl v roce 1996 téměř na 15 000. S pojišťovnami spolupracovalo více než 10 tisíc zprostředkovatelů – obchodních zástupců, vykonávajících tuto činnost jako hlavní či vedlejší povolání. Počet makléřů spolupracujících s členskými pojišťovnami se pohyboval okolo 250 subjektů.
- ⇒ V roce 1997 byly vytvořeny další pracovní příležitosti. Pokud bereme v úvahu pouze zaměstnance členských pojišťoven ČAP, tak se jejich počet zvýšil z 14 825 v roce předcházejícím na 16 105. S členskými pojišťovnami spolupracovalo téměř 14 tisíc zprostředkovatelů a kolem 270 makléřů.

- ⇒ Počet zaměstnanců všech pojišťoven v České republice dosáhl ke konci roku 1998 16 337 osob, což představuje jen nepatrný nárůst oproti předchozím letům. Počet zprostředkovatelů, kteří spolupracovali s pojišťovnami vzrostl na 19 tisíc a počet makléřů klesl na 260. Pojišťovnictví bylo až do roku 1998 oborem, který vytvářel nová pracovní místa.
- ⇒ Ke konci roku 1999 pracovalo v členských pojišťovnách asociace 16 172 zaměstnanců, což bylo jen o pár stovek méně než v roce předcházejícím, ale výrazně vzrostl (o téměř 10 000) počet zprostředkovatelů. Důvodem tohoto růstu bylo hlavně přijetí zákona č. 168/1999 Sb., který znamenal přechod od zákonného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla na povinně smluvní.
- ⇒ Pojišťovnictví bylo po celá devadesátá léta rozvojovým odvětvím. Vstřebalo značný počet nových pracovníků. V roce 2000 se situace změnila. Ke konci roku pracovalo v členských pojišťovnách ČAP 15 840 zaměstnanců oproti 16 172 ke konci roku 1999. Mírně poklesl i počet zprostředkovatelů sjednávajících pojištění výhradně pro danou pojišťovnu.
- ⇒ V roce 2001 činil počet zaměstnanců členských pojišťoven ČAP 15 308, tj. zhruba o 3% méně než v roce 2000. Tento trend se silněji projevoval u zaměstnanců působících v obchodní službě. Spíše jako orientační (zatím neexistoval registr) je nutno brát údaje o počtu pojišťovacích zprostředkovatelů celkem. Jejich počet přesáhl 30 000.
- ⇒ Pokud jde o počet zaměstnanců členských pojišťoven ČAP, ke konci roku 2002 činil 15 333, což je o 0,3% více než ke konci předchozího roku. V obchodní službě jich působilo 4 067. Pojišťovny vykazaly přes 40 000 spolupracujících partnerů – pojišťovacích zprostředkovatelů, a to jak fyzických, tak právnických osob.

- ⇒ Ke konci roku 2003 činil počet zaměstnanců 15 283. V obchodní službě jich působilo 5 084 a z nich 3 182 přímo sjednávalo pojištění. Pojišťovny vykazaly ve sledovaném roce celkem 43 234 spolupracujících partnerů. Obchodní produkce dosáhla 37,8 mld. Kč, což je o 15,9% více než v předchozím roce. Zhruba 79% se na ní podíleli pojišťovací zprostředkovatelé, 57% připadalo na pojišťovací agenty a 22% na pojišťovací makléře.
- ⇒ Celkový počet zaměstnanců členských pojišťoven ČAP v roce 2004 činil 14 473, tj. o 810 méně než v roce předešlém, tzn. že se počet zaměstnanců snížil o 5,3%. O 472 se však zvýšil počet zaměstnanců v obchodní službě a mírně – o 0,3% - vzrostl počet zaměstnanců pojišťoven, kteří sjednávají pojištění. Smluvních partnerů měly pojišťovny působící na českém pojistném trhu necelých 40 000.

Počet zaměstnanců komerčních pojišťoven je jedním z důležitých ukazatelů růstu pojistného trhu v ČR. Jestliže v roce 1991 činil počet zaměstnanců 8 596 a v roce 1998 už dosáhl 19 337, znamenalo to nárůst o více než 85%. Podobně jako se vyvíjel počet pojišťoven působících na českém pojistném trhu, rostl i počet zaměstnanců v pojišťovnictví. Mezi lety 1991 až 1997 byl meziroční nárůst zaměstnanců okolo 10%. Výjimkou byl pouze rok 1993, kdy přibýlo 18% zaměstnanců. To bylo způsobeno hlavně prudkým vzestupem počtu pojišťoven.¹² Od roku 1999 počet zaměstnanců v pojišťovnictví klesá. To je dáno snahou o zefektivňování jejich práce. V roce 2004 činil počet zaměstnanců pracujících v oblasti pojišťovnictví už jen 14 473. Toto číslo zahrnuje zaměstnance v obchodní službě a zaměstnance, kteří sjednávají pojištění. Počet pojišťovacích zprostředkovatelů se pohybuje kolem 40 000 a k největšímu nárůstu došlo v roce 1999, kdy došlo k přechodu od zákonného pojištění odpovědnosti z provozu vozidla na povinně smluvní.

¹² ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 1.vyd. Praha: GRADA, 2002. ISBN 80-247-0137-5.

3.5 Vývoj výše technických rezerv pojišťoven

Finanční stabilitu pojistného trhu ilustruje vývoj pojistných rezerv pojišťoven. Pojišťovnictví se stalo důležitým institucionálním investorem.

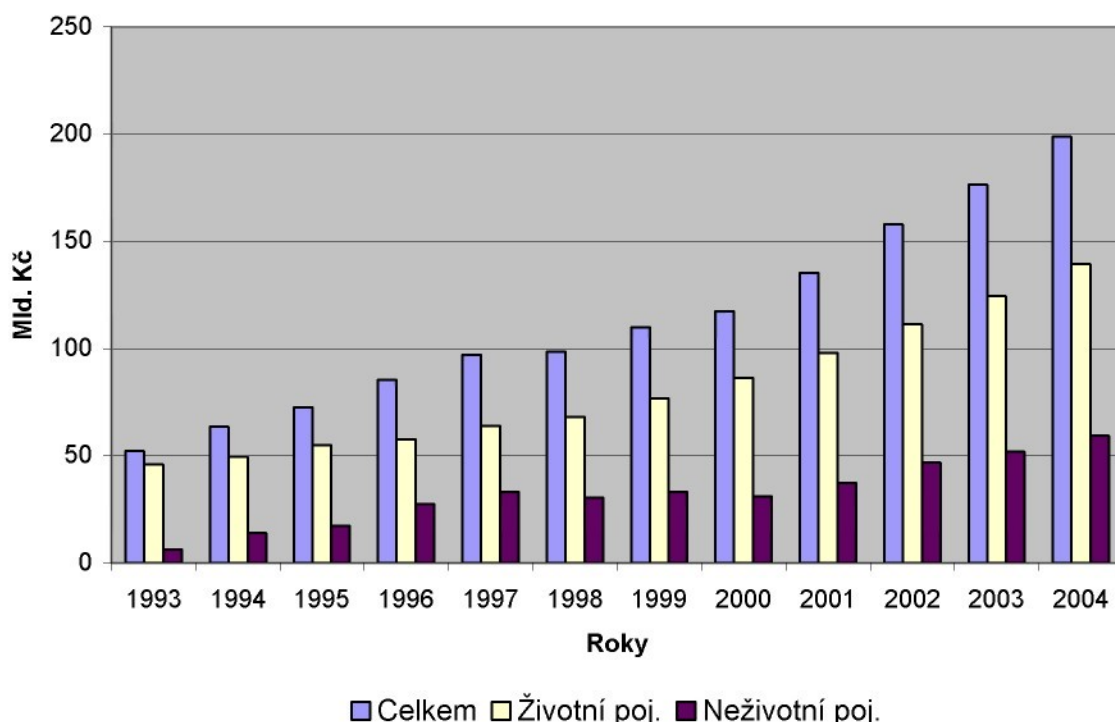
- ⇒ Ke konci roku 1993 činily celkové rezervy členů ČAP přibližně 52 mld. Kč. Rozhodující podíl připadá na technické rezervy u životního pojištění, které představují v podstatě úspory klientů pojišťoven.
- ⇒ Technické rezervy životního pojištění činily v roce 1994 49,5 mld. Kč a výše rezerv u neživotního pojištění dosáhla výše necelých 14 mld. Kč.
- ⇒ Na konci roku 1995 se rezervy životního a důchodového pojištění všech pojišťoven zvýšilo oproti roku 1994 téměř o 6 mld. Kč. Celkově dosáhly technické rezervy 72,4 mld. Kč.
- ⇒ Technické rezervy životního pojištění členů asociace se v roce 1996 zvýšily o 2,5 mld. Kč a činily tak 57,6 mld. Kč. Technické rezervy neživotního pojištění vzrostly o 10 mld. Kč na celkových 27,5 mld. Kč.
- ⇒ Technické rezervy životního pojištění členů asociace se v roce 1997 zvýšily o 6,2 mld. Kč na 63,8 mld. Kč a technické rezervy neživotního pojištění vzrostly o 5,5 mld. Kč na celkových 33,1 mld. Kč.
- ⇒ Díky zvýšení stavu technických rezerv životního pojištění u členských pojišťoven ČAP o zhruba 4,2 mld. Kč v roce 1998 na 68 mld. Kč vzrostl i stav technických rezerv celkem na téměř 99 mld. Kč. Tím se zvětšily možnosti pojišťoven jako investorů právě umístováním prostředků technických rezerv. Za jistý problém lze považovat pokles stavu technických rezerv neživotního pojištění, které se oproti roku 1997 snížily o 7,7% na 30,4 mld. Kč. Mohlo to být ovlivněno především výplatou pojistných plnění z povodňových škod.

- ⇒ Technické rezervy neživotního pojištění se v roce 1999 zvýšily o 10,1% a u životního pojištění o 12,2%. V souhrnu vzrostly technické rezervy o 11,3 mld. Kč na 109,6 mld. Kč. V tomto roce se obnovil růst stavu technických rezerv neživotního pojištění, který v předcházejícím roce poklesl zejména kvůli výplatám pojistných plnění za škody způsobené povodněmi v roce 1997.
- ⇒ V roce 2000 technické rezervy u neživotního pojištění poklesly o 5,7% na 30,9 mld. Kč a technické rezervy u životního pojištění se zvýšily o 12,2% na 86,3 mld. Kč.
- ⇒ Technické rezervy životního pojištění se v roce 2001 přiblížily 100 mld. Kč a zvýšily se oproti předchozímu roku o 13,3% na 97,8 mld. Kč. Technické rezervy neživotního pojištění zaznamenaly také nárůst, a to o 20,8% na 37,2 mld. Kč.
- ⇒ U technických rezerv životního pojištění nastal v roce 2002 vzestup o 13,7% na 111,2 mld. Kč a u technických rezerv neživotního pojištění o 25,7% na 46,7 mld. Kč. Kumulovaná výše celkových technických rezerv činila tedy ke konci roku v souhrnu 157,9 mld. Kč.
- ⇒ V technických rezervách bylo celkově v roce 2003 akumulováno 176,3 mld. Kč. U technických rezerv neživotního pojištění nastal vzestup o 11,6% na hodnotu 52 mld. Kč. Technické rezervy životního pojištění vzrostly na 124,3 mld. Kč, tj. o 12,1% více oproti roku 2002.
- ⇒ Technické rezervy členských pojišťoven ČAP v roce 2004 vzrostly v životním pojištění o 11,0% a jejich hodnota činila 139,3 mld. Kč. V neživotním vzrostla dokonce o 16,6% na 59,3 mld. Kč. V souhrnu činily technické rezervy téměř 200 mld. Kč. Hranice 100 mld. Kč byla poprvé překonána v roce 1998.

Tabulka č. 6: Vývoj technických rezerv pojišťoven

	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Celkem (mld.Kč)	52,1	63,4	72,4	85,2	96,9	98,3	109,7	117,2	135,0	157,9	176,3	198,6
Živ. poj. (mld.Kč)	45,9	49,5	55,0	57,7	63,8	67,9	76,7	86,3	97,8	111,2	124,3	139,3
Neživ. poj. (mld.Kč)	6,2	13,9	17,4	27,5	33,1	30,4	33,0	30,9	37,2	46,7	52,0	59,3

Zdroj: www.cap.cz

Graf č. 6 - Vývoj technických rezerv

Celková výše technické rezerv členských pojišťoven ČAP rostla mezi roky 1993-1997 v průměru o 11 mld. Kč. V roce 1998 se zvýšily rezervy pouze o 1,5 mld. Kč, což bylo způsobeno vysokými výplatami pojistných plnění z důvodu povodní v roce 1997. Ze tohoto důvodu se v roce 1998 snížila výše technických rezerv neživotního pojištění o 3 mld. Kč. Ke stejnému poklesu došlo ještě v roce 2000. Od roku 2001 se zvyšují celkové tech. rezervy každoročně přibližně o 20 mld. Kč. Větší část technických rezerv připadá na rezervy životního pojištění a od roku 1998 roste rychleji výše tech. rezerv životního pojištění než neživotního pojištění.

3.6 Počet pojistitelů

Počet komerčních pojišťoven je jedním ze základních ukazatelů používaných v mezinárodní teorii a praxi. Počet pojišťoven v dané ekonomice může vypovídat nejen o vývoji a vyspělosti daného pojistného trhu, ale také o způsobu jeho regulace.

- ⇒ V roce 1993 působilo na českém pojistném trhu 20 pojišťoven.
- ⇒ Během roku 1994 bylo uděleno povolení 7 novým pojišťovnám tzn. že celkový počet pojišťoven vzrostl na 27.
- ⇒ V roce 1995 počet pojišťoven vzrostl o 8, tzn. že celkově mělo povolení podnikat na českém pojistném trhu 35 pojišťoven (34 pojišťoven a všeobecná zdravotní pojišťovna). Oproti roku 1994 přibýly dvě zahraniční pojišťovny a 4 pojišťovny s výhradně českým kapitálem.
- ⇒ Následující rok 1996 nepřinesl žádnou změnu v počtu pojišťoven působících na českém pojistném trhu, ale už v prvním pololetí byla udělena licence dalším 3 pojišťovnám, tzn. že zájem o podnikání v pojišťovnictví stále trval. Z celkového počtu pojišťoven lze 16 označit jako univerzální, 5 nabízelo pouze životní pojištění a 16 jeden nebo více druhů neživotního pojištění.
- ⇒ Ke konci roku 1997 už působilo na trhu 40 pojišťoven, tj. o více než pět více než ke konci roku 1996. V průběhu 1. pololetí následujícího roku se počet pojišťoven snížil o jednu, protože 6. května 1998 odebralo Ministerstvo financí, kvůli vážným hospodářským potížím, licenci Pojišťovně MORAVA, a.s. Byl to první takový případ v novodobé historii českého pojišťovnictví od roku 1991.

- ⇒ Rok 1998 nepřinesl výraznou změnu v počtu pojišťoven působících na trhu. Ke konci roku jich mělo licenci od Ministerstva financí 41. V červnu roku 1998 už mělo povolení k provozování pojišťovací činnosti podle údajů Ministerstva financí již 43 pojišťoven. Z nich 35 ve formě akciových společností. Pokud jde o akciové společnosti, více než polovinu tvořily pojišťovny vlastněné stoprocentně českým kapitálem. Pojišťoven výhradně se zahraničním kapitálem bylo 12. Ze zmíněného počtu pojišťoven provozovalo 5 výhradně životní pojištění a 20 výhradně neživotní pojištění.
- ⇒ Počet pojišťoven se v roce 1999 výrazně nezměnil. Během roku několik pojišťoven získalo povolení k činnosti, ale také některé ukončily svou činnost. Proto se na konci roku zvýšil počet pojišťoven jen o jednu na konečných 42 pojišťoven.
- ⇒ Ke snížení počtu pojišťoven působících na českém pojistném trhu došlo v roce 2000. Na základě povolení Ministerstva financí podnikalo celkem 41 pojišťoven. Z celkového počtu bylo 35 tuzemských pojišťoven a z toho bylo 33 akciových společností.
- ⇒ Rok 2001 přinesl zvýšení počtu pojišťoven působících na českém pojistném trhu na základě povolení Ministerstva financí ze 41 na 43. Z uvedených pojišťoven lze 35 charakterizovat jako tuzemské pojišťovny a 8 jako zahraniční (organizační složky zahraničních pojišťoven). Ze všech tuzemských pojišťoven bylo 33 akciových společností, 1 družstvo a 1 právnická osoba zřízená podle zvláštního zákona (Všeobecná zdravotní pojišťovna České republiky, která měla povolení k provozování soukromého zdravotního pojištění).
- ⇒ V roce 2002 se snížil počet pojišťoven působících na českém pojistném trhu na základě povolení Ministerstva financí ze 43 na 42. Z celkového počtu pojišťoven lze 7 charakterizovat jako zahraniční, což je o jednu zahraniční pojišťovnu méně než v roce předešlém.

- ⇒ Během roku 2003 byla Ministerstvem financí odejmuta povolení třem pojišťovnám, ale zároveň tři subjekty povolení získaly, tzn. že na konci roku stále působilo na českém pojistném trhu 42 pojišťoven. Při těchto změnách se snížil počet tuzemských pojišťoven s převažujícím tuzemským kapitálem z 17 na 15.
- ⇒ V roce 2004 se počet pojišťoven působících na českém pojistném trhu snížil ze 42 na 40. Z toho se o jednu snížil počet tuzemských pojišťoven s převažujícím tuzemským kapitálem a o jednu počet zahraničních pojišťoven.

Ukončení monopolu a vytvoření legislativních podmínek v roce 1991 odstartovalo novou éru českého soukromého pojištnictví. Původně jediná pojišťovna se stává jen jednou z mnoha pojišťoven působících na pojistném trhu. První dvě nové pojišťovny vznikly téměř okamžitě po přijetí zákona o pojištnictví a tento počet se do konce roku nezměnil. Očekávaný nárůst se dostavil až v roce 1992, kdy se počet pojišťoven zčtyřnásobil. Podobná dynamika nárůstu se pak již znovu nezopakovala až do roku 1995 byl přírůstek rovnoměrný. V průměru přibývalo 8 pojišťoven ročně. V roce 1996 působilo na trhu 35 pojišťoven a byl to první rok, kdy se nezměnil počet pojišťoven oproti roku předcházejícímu. Od roku 1997 se počet pojišťoven neustále pohybuje okolo 40. Nejvyššího počtu (43 pojišťoven) se dosáhlo v roce 2001.

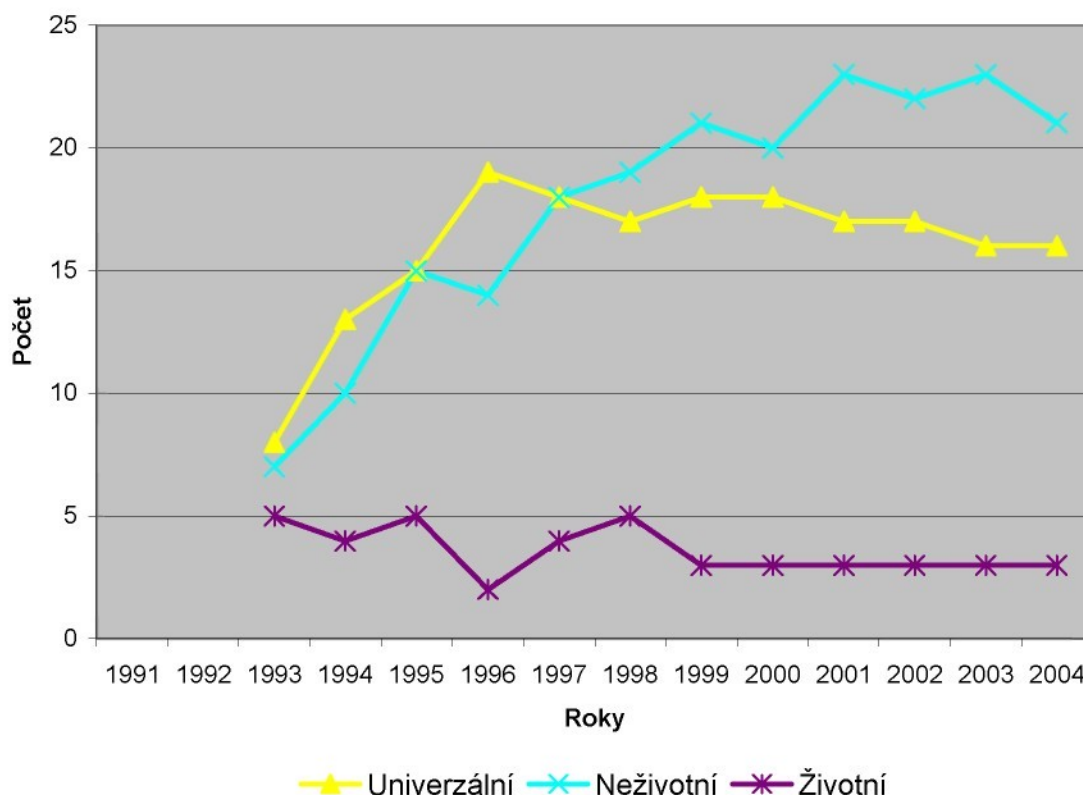
Tabulka č. 7: Počet pojišťoven podle druhu provozované činnosti

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Počet pojišťoven¹³	3	12	20	27	35	35	40	41	42	41	43	42	42	40
Univerzální	-	-	8	13	15	19	18	17	18	18	17	17	16	16
Neživotní	-	-	7	10	15	14	18	19	21	20	23	22	23	21
Životní	-	-	5	4	5	2	4	5	3	3	3	3	3	3

Zdroj: www.cap.cz

¹³ Mezi pojišťovnami není Česká kancelář pojistitelů, která byla zřízena zákonem č. 168/1999 Sb., o pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, ve znění pozdějších předpisů.

Graf č. 7 - Počet pojišťoven podle druhu provozované činnosti

Pojišťovny můžeme dělit na univerzální, životní a neživotní. V roce 1993 působilo na trhu 8 univerzálních pojišťoven, 7 neživotních a 5 životních pojišťoven. Zatímco počet univerzálních a neživotních pojišťoven se v průběhu let zvyšoval, 5 životních pojišťoven byl maximální počet, který na trhu působil. Tento počet se opakoval ještě v roce 1995 a 1998. Od roku 1999 máme na českém pojistném trhu 3 životní pojišťovny a tento počet se nemění. V roce 1998 působil na trhu stejný počet univerzálních a neživotních pojišťoven (18) a od tohoto roku se zvyšuje počet pojišťoven neživotních a nepatrně snižuje počet univerzálních pojišťoven.

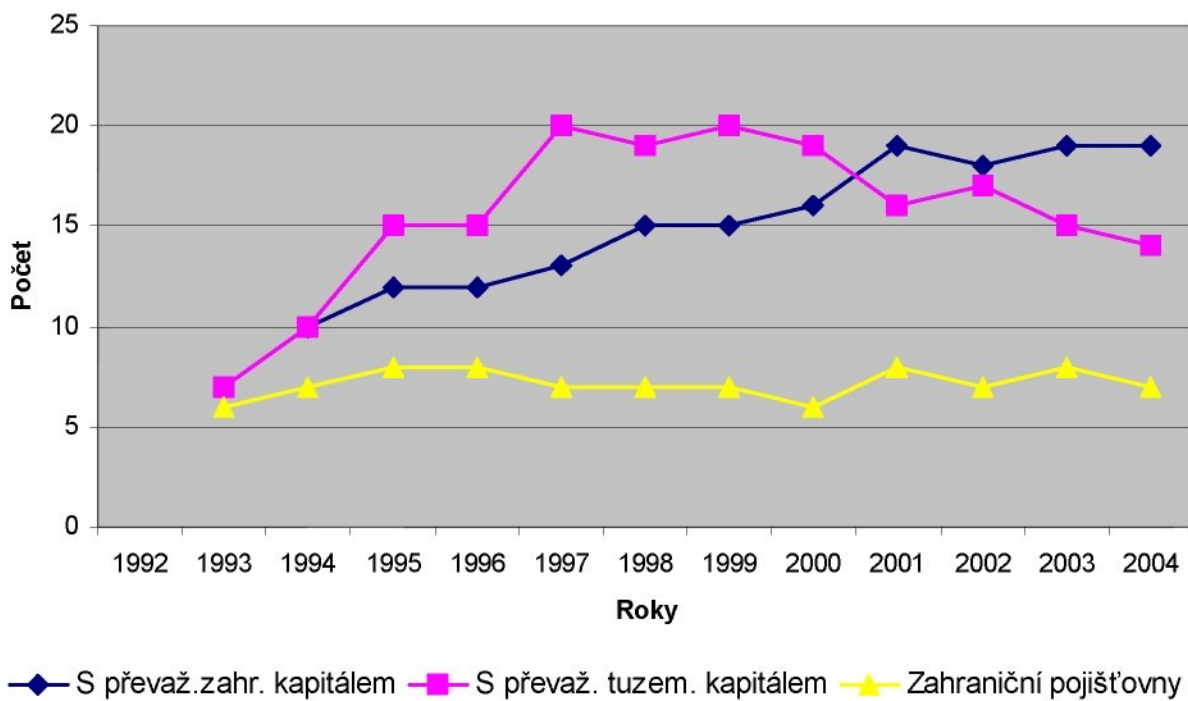
Pokud mluvíme o tuzemských a zahraničních pojišťovnách, na českém pojistném trhu převažují pojišťovny tuzemské. Počet zahraničních pojišťoven se pohybuje dlouhodobě mezi 7 a 8 pojišťovnami. Výjimkou jsou roky 1993 a 2000, kdy jejich počet klesl na 6.

Tabulka č. 8: Počet pojišťoven – tuzemské a zahraniční

	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Pojišťovny celkem	12	20	27	35	35	40	41	42	41	43	42	42	40
<i>Tuzemské pojišťovny</i>	-	14	20	27	27	33	34	35	35	35	35	34	33
S převaž. zahr. kapitálem	-	7	10	12	12	13	15	15	16	19	18	19	19
S převaž. tuzem. kapitálem	-	7	10	15	15	20	19	20	19	16	17	15	14
<i>Zahraniční pojišťovny</i>	-	6	7	8	8	7	7	7	6	8	7	8	7

Zdroj: www.cap.cz

Graf č. 8 - Počet pojišťoven - tuzemské a zahraniční

3.6.1 Vývoj zahraničních pojišťitelů po vstupu ČR do EU

Se vstupem ČR do EU dne 1.5.2004 vstoupil v platnost i nový institut, tzv. jednotný evropský pas, který pojišťovněm, jež v některých členských státech EU získaly licenci pro provozování pojišťovací činnosti, umožňuje tuto činnost provádět i ve zbývajících členských zemích Unie, a to buď formou založení pobočky nebo formou dočasného poskytování služeb. Při dočasném poskytování služeb je třeba, aby domovský dozorcí orgán na pojišťovnictvím oznámil našemu Úřadu státního dozoru nad pojišťovnictvím a penzijním připojištěním pouze název pojišťovny, seznam pojišťovacích odvětví, pro které získala licenci a potvrzení o její solventnosti.

Do konce roku 2004 bylo u Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění evidováno oznámení celkem 107 pojišťoven z 18 zemí EU (nebereme-li Gibraltar jako součást Velké Británie). Nikoho nepřekvapuje zájem ze zemí s vyspělým pojišťovnictvím (Velká Británie, Rakousko či Německo), nic méně v této souvislosti zaráží relativně malý zájem Francie, Švédska, Itálie, Nizozemska nebo Španělska. Jako překvapivý lze označit vysoký zájem pojišťoven z Irské republiky.

V oblasti životního pojištění projevilo zájem celkem 53 pojišťoven. Nulový zájem o provozování činnosti v životním pojištění projevilo celkem 11 zemí, a to Belgie, Dánsko, Francie, Gibraltar, Lotyšsko, Lucembursko, Nizozemsko, Maďarsko, Německo, Španělsko a Švédsko. V oblasti neživotního pojištění neexistuje ani jediné odvětví, o něž by neprojevila zájem alespoň jedna pojišťovna. Pojišťovny z Velké Británie dominují ve všech odvětvích neživotního pojištění (až na odvětví B10¹⁴ kde dominují pojišťovny z Německa). Pojišťovny z Finska, Itálie, Slovenské republiky a Slovinska projevily zájem téměř o všechna odvětví životních i neživotních pojištění.¹⁵

¹⁴ tj. pojištění odpovědnosti za škodu vyplývající: a) z provozu pozemního motorového vozidla a jeho přípojného vozidla, b) z provozu drážního vozidla, c) z činnosti dopravce.

¹⁵ MÁDR, I. Aktivita pojišťoven z členských států EU dočasně poskytujících služby v ČR. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2005, roč.82., č.6., s.6. ISSN 0032-2393.

Tabulka č. 9: Seznam zemí a počet pojišťoven z EU, dočasně poskytujících služby v ČR

Země	Počet pojišťoven
Belgie	1
Dánsko	2
Finsko	1
Francie	5
Gibraltar	2
Irská republika	21
Itálie	4
Lotyšsko	1
Lucembursko	2
Maďarsko	3
Nizozemsko	3
Rakousko	10
Slovenská republika	4
Slovinsko	1
Velká Británie	31
Německo	10
Španělsko	1
Švédsko	5

3.7 Vývoj struktury pojistných produktů

Vznikem konkurence na pojistném trhu dochází k rozšiřování nabídky pojistných produktů. Na trhu se v letech 1995 – 1996 objevily nové produkty jako jsou pojištění právní ochrany, pojištění vážných chorob a pojištění odpovědnosti managementu.

Pokud jde o skladbu trhu, pokračovala tendence směřující k většímu prosazování životního pojištění na úkor pojištění průmyslu a podnikatelů (pokles byl dán zejména snížením předepsaného pojistného u zemědělského pojištění zhruba o 10%). Nadprůměrným tempem rostlo v roce 2000 pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, které bylo poprvé provozováno 12 pojišťovnami jako povinné

smluvní pojištění. Nad průměrem bylo ještě pojištění odpovědnosti obyvatel za škody a pojištění léčebných výloh.

V roce 2001 nadále docházelo ke stagnaci předepsaného pojistného u pojištění průmyslu a podnikatelů a havarijního pojištění motorových vozidel. Zásadní změna spočívala v narovnávání neudržitelně nízkých sazeb, které bylo vyžadováno také zajištění. Pod dosaženým vzestupem předepsaného pojistného neživotního pojištění jako celku bylo také pojištění domácnosti a pojištění léčebných výloh v zahraničí. Nadprůměrně rostlo v neživotním pojištění hlavně pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (u tohoto pojištění bylo pojistné regulováno), úrazové pojištění a smluvní pojištění odpovědnosti občanů.

Nad průměrnou dynamikou růstu kromě životního pojištění bylo v roce 2002 především pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání s nárůstem o 55,3%. Poměrně značný růst byl zaznamenán též u pojištění budov a staveb obyvatel a pojištění domácnosti.

V rámci pojistných odvětví životního pojištění zaznamenalo největší růst pojištění spojené s investičním fondem a pojištění pro případ smrti. V kmeni životního pojištění připadá téměř 60%, tj. 4 mil. pojistných smluv, na pojištění pro případ dožití nebo pro případ smrti nebo dožití a důchodové pojištění.

Pokud jde o pojištění domácnosti, dosáhl počet platných pojistných smluv k 31.12.2004 téměř 1 819 000 a oproti roku 2003 se zvýšil o 8,9%. Tím vzrostla propojištěnost, tj. poměr počtu platných pojistných smluv k celkovému počtu obydlených domácností v ČR, na 47,5%. Vzestupu kmene, a to dokonce o 11,3%, bylo dosaženo i u pojištění budov a staveb obyvatel. Tento ukazatel naznačuje, že občané začínají věnovat svému majetku větší pozornost.

4. PRODEJ POJISTNÝCH PRODUKTŮ

Pojistný trh je velmi specifickým trhem na rozdíl od tradičních trhů hmotných statků. Smyslem pojišťovací činnosti je nabízení služeb. Jejich existence není přímo hmatatelná a jejich potřebu si klienti mnohdy ani sami neuvědomují. Tím více je důležitá oblast prodeje, to, jakým způsobem budou potenciální klienti upozorněni na nezbytnost a výhody pojistných produktů. Proto se chci také zmínit o různých metodách prodeje pojištění, kterých pojišťovny při své činnosti využívají, a jakými se snaží přilákat klienty.

Existence státního monopolu v pojišťovnictví (do roku 1991) přinesla mnohá negativa. Převládalo administrativně-direktivní řízení a kvalita poskytovaných služeb nebyla vždy na žádoucí úrovni. Jedním z největších nedostatků tohoto období byla zanedbaná odborná příprava pracovníků pojišťoven a studentů na středních a vysokých školách pro oblast pojišťovnictví.¹⁶

K modernímu pojistnému trhu patří i ochrana práv a zájmů pojištěných v podobě tlaku na garanci dokonalé informovanosti – počínaje přehledností a srozumitelností pojistných podmínek a konče kvalifikací a odpovědností komerčních pojišťoven, pojišťovacích zprostředkovatelů. I pro tyto úkoly a cíle byla vytvořena Česká asociace pojišťoven, která je zájmovým dobrovolným sdružením komerčních pojišťoven. Tato snaha byla nyní podpořena zcela novými zákony v naší právní úpravě a to zákonem č. 38/2004 Sb. o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí a zákonem č. 37/2004 Sb. o pojistné smlouvě, platnými od 1.ledna 2005.

Metody prodeje pojistných produktů můžeme rozdělit na:

- ✓ **přímý prodej** (jeho význam na současných trzích roste) – používá se u prodeje jednoduše strukturovaných pojištění na přepážkách pojišťoven a nově také prostřednictvím cizích prodejních sítí.

¹⁶ ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 1.vyd.Praha:GRADA, 2002. ISBN 80-247-0137-5

✓ **nepřímý prodej** – prostřednictvím zprostředkovatelů, kteří se podle nového zákona č. 38/2004 Sb. dělí na:

- **vázaný pojišťovací zprostředkovatel** – vykonává činnost v pojišťovnictví jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven, neinkasuje pojistné a nevypláci plnění.
- **podřízený pojišťovací zprostředkovatel** – spolupracuje s pojišťovacím agentem nebo makléřem, neinkasuje pojistné a nezprostředkovává plnění.
- **pojišťovací agent** – vykonává činnost na základě písemné smlouvy, jménem a na účet jedné nebo více pojišťoven. V případě nabídky více produktů mohou být tyto produkty vzájemně konkurenční. Může přijímat pojistné či zprostředkovávat plnění. Musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem této činnosti.
- **pojišťovací makléř** – je ve své činnosti vázán smlouvou uzavřenou s klientem. Zpracovává kompletní analýzy pojistných rizik, návrhy pojistných programů, poskytuje poradenskou činnost atd. Musí být pojištěn pro případ odpovědnosti za škodu způsobenou výkonem této činnosti.

✓ **nové moderní metody prodeje** – internet a telefon

Mezi přímé metody prodeje patří přepážkový prodej, který se odehrává přímo v pojišťovnách, většinou u jednodušších produktů, u kterých si klient sám uvědomuje jejich potřebu. Současným trendem je růst počtu sjednávaných pojistných produktů na přepážkách cizích prodejních sítí, jiných finančních institucí, které se snaží v konkurenčním boji upoutat klienta právě tím, že mu nabídnou širší doplňkové služby. Hlavním subjektem, které našly značné výhody v prodeji pojistných produktů, kromě vlastních, jsou banky. Tato kooperace se nazývá bankopojištění. Další instituty s kterými pojišťovny spolupracují jsou např. Česká pošta, stavební spořitelny nebo cestovní kanceláře.

Používání moderních metod prodeje čelí mnohým překážkám, které brání jejich rychlejšímu rozšíření. Už vzhledem k větší složitosti pojistných produktů nejsou internet ani telefon zatím příliš ideálním kanálem pro prodej. Ale dosažitelné nižší náklady garantují snahu pojišťoven využívat jich v budoucnu co nejvíce. Další bariérou jsou obecné faktory, které zpomalují samotné používání internetu a tím i rozvoje e-business. Vyžaduje se zajištění ochrany a bezpečnost dat, což těžko bude v blízké budoucnosti, proto se tyto moderní kanály uplatňují zatím více jako informační kanály.

Prodej pojistných produktů nadále zůstane jednou z klíčových oblastí, na které se musí pojišťovny zaměřit. Předpokládám, že prodej pojistných produktů prostřednictvím zprostředkovatelů zůstane na pojistném trhu stále dominantní. Nový zákon o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí jejich činnosti zprůhlednil i pro širší veřejnost a snaží se zajistit požadovanou odbornou péči a ochranu klientů. Naproti tomu se pojišťovny budou snažit stále více využít těch distribučních kanálů, které budou méně nákladné, (např. internet) a bude tím pro klienta dosaženo nižších sazeb, což jistě každý ocení a uvítá. Trendem zůstává i prodej pojistných produktů jinými finančními institucemi, které využívají možnosti rozšířit svou nabídku a vytvořit ji tak pro klienta více zajímavou a lákavou.

5. PŘEDPOKLÁDANÝ BUDOUCÍ VÝVOJ ČESKÉHO POJISTNÉHO TRHU

6.1 Sjednocený dozor

Jedním z důležitých kroků, které byly zatím uskutečněny v roce 2006 je podepsání zákona o sjednocení dohledu nad finančním trhem prezidentem republiky Václavem Klausem. Tento způsob dohledu je ve světě značně nezvyklý, proto až časem se ukáže, zda nebyl tento krok předčasný nebo zda byl navrhovatelé promyšlen do detailů. Také časem vyjde najevo zda se pomocí sjednoceného dohledu nad finančním trhem skutečně ušetří alespoň určitá finanční částka ze státního rozpočtu.

Počínaje 1. dubnem 2006 nabyl účinnosti zákon č. 57/2006 Sb., o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem a podnikání na kapitálovém trhu. Dohled nad finančním trhem bude plně v kompetenci České národní banky (ČNB), která převezme agendu Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění, Komise pro cenné papíry a Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami. Sloučení dohledu do jedné instituce odráží vývoj na finančním trhu, kde dochází k postupné koncentraci jednotlivých finančních odvětví do větších skupin a konsolidačních celků.¹⁷

Podepsáním zákona o dohledu nad finančním trhem se Česká národní banka od dubna stala jediným dozorcem nad tímto trhem. Zaměstnanci Ministerstva financí pracující v Úřadu státního dozoru v pojišťovnictví a penzijním připojištění se k 1.dubnu 2006 stávají zaměstnanci ČNB. Kritici zákona mimo jiné upozorňují na to, že sloučení dozoru pod ČNB bude znamenat přesun moci od vlády a parlamentu k ČNB. Tento přesun je z ústavního hlediska nestandardní.

¹⁷ Informace o integraci dohledu nad finančním trhem. [online]. [cit. 16.3.2006]. Dostupné z: <<http://mfcr.cz>>

ČNB má dobré personální a materiální předpoklady k výkonu této funkce. Vláda argumentovala především snížením nároků na státní rozpočet v rozsahu zhruba 100 milionů korun. Dosud dohled nad finančním trhem totiž vykonávaly čtyři instituce. Kromě centrální banky to byla Komise pro cenné papíry pro oblast kapitálového trhu, ministerstvo financí pro sektor pojišťovnictví a Úřad pro dohled nad družstevními záložnami pro družstevní peněžnictví.¹⁸

Původní vládní návrh z loňského května vycházel z koncepce postupné integrace těchto institucí ve dvou etapách v průběhu čtyř let. Vláda se ale koncem loňského srpna rozhodla pro rychlou integraci již k letošnímu 1. dubnu, tedy přibližně s čtyřletým předstihem.¹⁹

V rámci ČNB budou podle něj dozor provádět tři subjekty:

1. dohled nad bankami,
2. dohled nad kapitálovým trhem,
3. dohled nad pojišťovnami a penzijními fondy.

V čele každého tohoto pilíře bude vedoucí pracovník, který bude odpovídat přímo bankovní radě.

Bude zřízen Výbor pro finanční trh, který bude fungovat jako poradní orgán bankovní rady pro oblast dohledu nad finančním trhem. Výbor bude mít 7 členů. Tito členové výboru musí být uznávanými odborníky pro oblast finančního trhu. Odpovědnost za přípravu zákonů v oblasti finančního trhu bude v kompetenci Ministerstva financí. Na jejich přípravě budou spolupracovat experti z MF a ČNB.

Jednorázové změny však mají i určitá rizika. Mohou vyvolat dočasné snížení kvality regulace i vlastního výkonu dozoru. Podobný model má pouze Slovensko, které se na změnu připravovalo tři a půl roku.

¹⁸ *Nad finančním trhem v Česku bude jednotný dozor ČNB* [online]. [cit. 22.2.2006]. Dostupné z: <<http://finexpert.cz/kratkezhpravy/>>

¹⁹ *Jednotnému doзору nad finančním trhem již nestojí nic v cestě* [online]. [cit. 21.2.2006]. Dostupné z: <<http://finweb.ihned.cz>>

6.2 Spolupráce pojišťoven a státního sektoru

Další aktuální otázkou je spolupráce soukromého sektoru a státního sektoru, a to jak v oblasti sociálního pojištění (důchody, zdravotnictví nebo nezaměstnanost) tak i při hrazení škod z katastrofických událostí, terorismu a dalších rizik. Tento trend se začíná určitým způsobem prosazovat v celé Evropě. Soukromé pojištění má například výhodu v tom, že je financováno prostřednictvím rezervotvorné metody, která určitým způsobem zmírňuje demografický problém stárnutí obyvatelstva apod. Zatímco stát může poskytovat určitou finanční garanci u katastrofických událostí, kde škody přesáhnou možnosti pojišťoven.

Pojišťovnictví je obor, který nabízí pojištění pro všechny oblasti národního hospodářství, pro velké podniky i drobné podnikatele, pro rodiny i jednotlivé osoby. Vzhledem k tomuto celospolečenskému záběru, nutnosti zajištění solventnosti a ochrany spotřebitele celkově vstupuje do tohoto oboru stát.

Na počátku 21. století se však stát dostává i do jiné role, do role partnera pojišťoven. Stát hraje důležitou roli v sociální oblasti, ve zdravotnictví, ochraně životního prostředí, v prevenci katastrofických přírodních událostí apod. Podmínky, za nichž doposud zajišťoval tyto úkoly, se ale výrazně mění. Vezmeme-li např. sociální oblast, tak je naprosto evidentní stárnutí obyvatelstva, nízká porodnost, rostoucí náklady na zdravotní péči a nedostatek pracovních příležitostí. To vše je příčinou, že pro veřejné rozpočty je stále obtížnější financovat příspěvky sociálního zabezpečení v dosavadní podobě. Tím rostou tlaky na sociální systémy a nelze je řešit trvalým zvyšováním odvodů na zdravotní a sociální pojištění. Lidé však očekávají, že dostanou zdravotní péči, důchody, příspěvky v nezaměstnanosti a jiné sociální dávky v přiměřené a dlouhodobě postačitelé výši. To vede k otázce, co bude hradit nadále stát a co si jednotlivec může zabezpečit sám přes finanční trh.

Podobná situace vzniká i v oblasti přírodních katastrof. Je otázkou zda bude stát nadále garantovat pomoc jednotlivcům v případě škody nebo se omezí na poskytování nezbytného minima pomoci a upraví situaci na trhu tak, aby se zvýšila role soukromého pojištění. Lepší podmínky pro pojišťovny může vytvořit např. tvorbou nové legislativy a jistou finanční garancí, která přesahuje kapacitu pojišťoven. Ve světě je mnoho rizik a lidé si stále více přejí, aby dostali náhradu za škody, bez ohledu na to, čím byly způsobeny.

Některé z klíčových problémů, před kterými stojí dnešní společnost, je možné účinně řešit pouze spoluprací státní správy a soukromého sektoru. Pro rizika, která nejsou plně pojistitelná soukromým sektorem, například rozsáhlé katastrofy, může pojištění a zajištění pomoci částečně krýt vzniklé škody, které by jednotlivce nebo společnosti přivedly k úpadku, a podílet se na výdajích, které by si samotný stát nemohl dovolit.

Povodně, hurikány, terorismus, znečištění životního prostředí, potravinové krize to vše jsou nová nebo rozvíjející se rizika. Uvedená rizika se podstatným způsobem liší, ale všechna vyvolávají otázku, kdo by měl platit škody, které způsobí. Vzniká tedy společenský zájem na tom, aby soukromý sektor vstoupil do oblastí, kde tradičně působil pouze státní sektor.

Partnerství veřejného a soukromého sektoru (Public-private partnership – PPP) nelze použít vždy, neboť i to má své hranice a rizika. Nelze očekávat, že soukromé pojištění se bude chovat jako sociální systém nebo že lze pojistit jakékoliv riziko. Stát a pojišťovny musí vzájemně komunikovat, chápat svoji rozdílnou odpovědnost, principy fungování systémů a existující omezení.

Nedá se tvrdit, že PPP je zcela nová forma spolupráce. Spíše jde nyní v Evropě o sílící trend směřující k větší roli soukromého sektoru v řadě oblastí, a to vzhledem k řadě novým nebo zesilujícím rizikům.

V České republice lze uvést tyto existující příklady partnerství:²⁰

- Vstup soukromého sektoru do důchodového pojištění, tj. doplňkové systémy jako penzijní připojištění se státním příspěvkem a soukromé životní pojištění (tyto systémy jsou podporovány daňovými výhodami).
- Pojištění zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu a nemoci z povolání. Toto pojištění spravují dvě soukromé pojišťovny jako státní zakázku. (Návrh zákona o úrazovém pojištění by měl toto partnerství ukončit a zavést systém sociálních dávek či úrazového zabezpečení spravovaný Českou správou sociálního zabezpečení.)
- Pojištění odpovědnosti za škodu provozovatelů jaderných zařízení. Pojišťovny sdružené v Českém jaderném poolu pojišťují provozovatele do výše limitu stanoveného zákonem.
- Zemědělské pojištění – stát dotuje část pojistného a umožňuje tak v širší míře pojištění úrody a zvířat.
- Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla, kde např. existuje propojení centrálního registru vozidel s databází pojištěných vozidel s cílem eliminovat počet nepojištěných vozidel.

Z hlediska dalšího vývoje se dá předpokládat, že se v rámci důchodové reformy otevře minimálně prostor pro doplňkové systémy a bude se zkvalitňovat partnerství ve výše uvedených oblastech. Dá se očekávat, že budou v příštích letech více využity možnosti a schopnosti pojišťoven, pokud jde o soukromé zdravotní pojištění, a že posun nastane i v prevenci a likvidaci následků povodní a jiných přírodních událostí.

²⁰ MESRŠMÍD, J. Partnerství veřejného a soukromého sektoru v pojišťovnictví, *Měsíčník Pojistný obzor*, Praha:2006, roč. 83., č. 1., s.11. ISSN 0032-2393.

ZÁVĚR

Základní rámec a pravidla podnikání v pojišťovnictví byla dána zákonem o pojišťovnictví z roku 1991. Tím byla zahájena novodobá historie českého pojišťovnictví. Konkurenční prostředí se na našem území začalo tvořit v polovině roku 1991. V tuto dobu byla založena důležitá instituce Československá asociace pojišťoven, kterou pak nahradila Česká asociace pojišťoven.

Celkově je možné říci, že transformace českého pojišťovnictví probíhalo v 1. polovině devadesátých let dynamicky. Došlo k výrazné diverzifikaci pojistného trhu, na který vstoupily a stále vstupují domácí i zahraniční soukromé subjekty. Státní dozor stále rozšiřuje svou působnost při dohlížení nad dodržováním pravidel podnikání a při ochraně klientů pojišťoven. Funguje Česká asociace pojišťoven, která hájí jejich společné zájmy a stará se o korektní soužití. Velmi důležité je členství ČAP v Evropském výboru pojistitelů, které umožňuje získávat důležité informace a zkušenosti z evropského pojistného trhu.

České pojišťovnictví se během uplynulých let dostalo na vysokou úroveň. Představuje v rámci ekonomiky neopomenutelný obor, jehož význam i nadále roste. Pokud rámcově porovnáme výsledky členů ČAP mezi roky 1991 až 2004, vykazují výrazné zlepšení a rozvoj.

Minulé roky přinesly také řadu zkušeností a poučení, které plynou například z povodní v roce 1997, které přispěly ke ztrátě licence Pojišťovny Morava. Ukázalo se, že je nutné posílit pravomoci dozoru nad pojišťovnictvím a že nelze prosazovat pojištění bez kvalitního zajištění. Na druhé straně nejen katastrofické povodně odhalily, že veřejnost nemá dostatečné znalosti o pojištění a podceňuje pojistnou ochranu. Dále byly získány cenné zkušenosti v oblasti spolupráce se státem, partnery a zahraničními asociacemi.

V roce 2005 nedošlo na rozdíl od předchozích let k žádným přelomovým změnám v legislativě upravující podnikání v pojišťovnictví. Českou republiku nepostihly ani rozsáhlejší přírodní katastrofy, jejichž následky by pojišťovny musely řešit.

V roce 2005 zaznamenal pojistný trh zpomalení růstu. Celkové předepsané pojistné členů ČAP se podle předběžných výsledků zvýšilo oproti předchozímu roku o 3,7% a dosáhlo 115,8 mld. Kč. Nárůst se snížil zejména u životního pojištění, u kterého došlo k nárůstu pouze o 1,6%. Důvodem je především pokles výkonů v oblasti jednorázově placeného pojistného, které se v celkové hodnotě dostalo pod úroveň roku 2003. Páteří dlouhodobé stability pojistného trhu je však běžně placené pojistné a u toho došlo k velmi dobrému růstu o více než 7%. Oblast neživotního pojištění vzrostla o 5,2%.

Český trh má i přes určitou stagnaci stále všechny předpoklady ke stabilnímu růstu. Mohlo by k tomu přispět i uvažované zvýšení daňové podpory životního pojištění a penzijního připojištění. Soukromé životní pojištění by mělo do budoucna hrát ve finančních plánech obyvatel stále větší roli zejména z pohledu neudržitelnosti stávajícího důchodového systému. Pojišťovny jsou připraveny spolupracovat se státem i v jiných oblastech jako je např. systém zdravotního pojištění.

Seznam použité literatury:

Knižní publikace:

- ČEJKOVÁ, V. *Pojistný trh*. 1.vyd. Praha: GRADA, 2002. ISBN 80-247-0137-5.
- ŠKOPOVÁ, V. *Pojistné právo*. 1.vyd. Praha: VŠE, 1997. ISBN 80-7079-488-7.
- Daňhel, J., aj. *Vybrané kapitoly z pojišťovnictví*. 2.vyd. Praha: ČAP, 1992

Periodika:

- ŠKOPOVÁ, V. K novému zákonu o pojistné smlouvě. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.4., s.4. ISSN 0032-2393.
- MESRŠMÍD, J. Partnerství veřejného a soukromého sektoru v pojišťovnictví, *Měsíčník Pojistný obzor*, Praha:2006, roč. 83., č. 1., s.11. ISSN 0032-2393.
- MÁDR, I. Aktivita pojišťoven z členských států EU dočasně poskytujících služby v ČR. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2005, roč.82., č.6., s.6. ISSN 0032-2393.
- KOTRBATÁ, J. Z nových právních předpisů. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.4., s.14, ISSN 0032-2393.
- ŠKOPOVÁ, V. Obecně k novele zákona o pojišťovnictví provedené zákonem č. 39/2004 Sb. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.6., s.3. ISSN 0032-2393.
- KOTRBATÁ, J. Z nových právních předpisů. *Měsíčník Pojistný obzor*. Praha:2004, roč.81., č.3., s.16., ISSN 0032-2393.

Výroční zprávy:

- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 1994, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 1995, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 1996, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 1997, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 1998, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 1999, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 2000, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 2001, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 2002, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 2003, 1. vyd., B.I.G. Prague*
- *Výroční zpráva České asociace pojišťoven 2004, 1. vyd., B.I.G. Prague*

Zákony:

- Zákon č. 185/1991 Sb., o pojišťovnictví
- Zákon č. 363/1999 Sb., o pojišťovnictví
- Zákon č. 39/2004Sb., o pojišťovnictví
- Zákon č. 37/2004 Sb., o pojistné smlouvě
- Zákon č. 38/2004 Sb., o pojišťovacích zprostředkovatelích a samostatných likvidátorech pojistných událostí

Internetové stránky:

- www.cap.cz
- www.mfcr.cz
- www.finexpert.cz
- www.finweb.cz

Seznam příloh:

Příloha č.1: Nabídka pojistných produktů 2005

Příloha č.2: Členské pojišťovny ČAP v roce 2005

Příloha č.3: Ukazatele pojistného trhu ČR 2005

Příloha č.1: Nabídka pojistných produktů 2005

Nabídka pojistných produktů 2005

	Pojištění osob														Pojištění majetku a odpovědnosti za škody (občané)									
	Pojištění pro případ smrti	Kapitálové životní pojištění	Děchodové pojištění	Pojištění pro děti a mládež	Investiční životní pojištění	Úrazové pojištění	Kombinované pojištění (1)	Skupinové pojištění (2)	Pojištění lékařských výloh v zahraničí	Pojištění vážných chorob	Pojištění v případě hospitalizace	Pojištění v případě nemoci	Úverové pojištění (3)	Jiná pojištění	Havarijní pojištění motorových vozidel	Pojištění odpovědnosti z provozu vozidla (4)	Pojištění odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu povolání	Jiná pojištění odpovědnosti za škodu (5)	Pojištění domácnosti	Pojištění rekreační domácnosti	Pojištění staveb (6)	Pojištění pro cesty a pobyt	Pojištění právní ochrany	Jiná majetková pojištění
AIG CZECH REPUBLIC																								
Allianz																								
AMCICO AIG Life																								
AVIVA																								
CARDIF PRO VITA																								
CREDIT SUISSE																								
Česká pojišťovna																								
ČP ZDRAVÍ																								
ČPP																								
ČSOB Pojišťovna																								
D.A.S.																								
EGAP																								
Euler Hermes Čescob																								
Evropská Cestovní																								
Generali																								
GERLING																								
Gothaer																								
Hasičská																								
ING Nationale-Nederlanden																								
Komerční pojišťovna																								
Kooperativa																								
Pojišťovna ČS																								
Slavia																								
UNIQA																								
VICTORIA VOLKSBANKEN																								
Wüstenrot																								

Poznámka:

- Allianz pojišťovna nabízí jen pojištění rekreačních plavidel.
- Euler Hermes Českoslo nabízí od ledna 2004 pojištění záruky (přímě).
- Allianz pojišťovna, Česká pojišťovna, Generali Pojišťovna nabízejí speciální druhy pojištění záruky.
- Česká pojišťovna, ČPP, Generali Pojišťovna, Kooperativa, UNIQA nabízejí pojištění záruky pro případ úpadku cestovní kanceláře.
- Generali Pojišťovna nabízí pojištění právní ochrany jako připojištění v rámci pojištění motorových vozidel.

- Hasičská vzájemná pojišťovna pojišťuje i odpovědnost statutárních orgánů bytových družstev.
- ING Nationale-Nederlanden nabízí úrazové pojištění a pojištění vážných chorob jen jako připojištění.
- Česká kancelář pojistitelů (ČKP) nabízí hraniční pojištění.
- Pojišťovna Slavia nabízí i pojištění finanční způsobilosti autodopravce.
- Komerční pojišťovna nabízí pojištění v případě nemoci pouze jako součást pojištění ke spotřebitelskému úvěru KB.

Zemědělské
pojištění

(2) Skupinové pojištění
pojištění skupin zaměstnanců, např. životní, důchodové,
úrazové nebo cestovní apod.

WFOE # 37.6 2005

Příloha č.2: Členské pojišťovny ČAP v roce 2005

Členové

AIG CZECH REPUBLIC pojišťovna, a.s.

Allianz pojišťovna, a. s.

Aviva životní pojišťovna, a.s.

CREDIT SUISSE LIFE & PENSIONS POJIŠŤOVNA a.s.

Česká podnikatelská pojišťovna, a.s.

Česká pojišťovna a.s.

Česká pojišťovna ZDRAVÍ a.s.

ČSOB Pojišťovna, a.s., člen holdingu ČSOB

D.A.S. pojišťovna právní ochrany, a.s.

Euler Hermes Čescob, úvěrová pojišťovna, a.s.

Evropská Cestovní Pojišťovna, a.s.

Exportní garanční a pojišťovací společnost, a.s. (EGAP)

Generali Pojišťovna a.s.

GERLING-Konzern Všeobecná pojišťovací akciová společnost-organizační složka

GOTHAER Allgemeine Versicherung AG, organizační složka pro Českou republiku

Hasičská vzájemná pojišťovna, a.s.

Komerční pojišťovna, a.s.

Kooperativa, pojišťovna, a.s.

Nationale-Nederlanden Levensverzekering Maatschappij N.V., pobočka Nationale-Nederlanden životní pojišťovna

POJIŠŤOVNA CARDIF PRO VITA, a.s.

Pojišťovna České spořitelny, a.s.

Pojišťovna Slavia a.s.

PRVNÍ AMERICKO-ČESKÁ POJIŠŤOVNA, a.s. / AMCICO AIG Life

UNIQA pojišťovna, a.s.

VICTORIA VOLKSBANKEN pojišťovna, a.s.

Wüstenrot, životní pojišťovna, a.s.

Přidružení členové

Atradius Credit Insurance N.V., organizační složka (do 16. 2. 2005)

Česká kancelář pojistitelů (ČKP)

Česká sekce AIDA (Mezinárodní sdružení pro pojistné právo)

stav k 30. 6. 2005

Příloha č.3: Ukazatele pojistného trhu ČR 2005

Pojistný trh České republiky celkem

Ukazatel	Jednotky	Celkem trh ČR		Podíl ČAP v %	
		2003	2004	2004/2003	2004
1 CELKOVÉ VÝNOSY	tis. Kč	380 162 786	367 338 987	96,63	99,62
2 Předepsané pojistné celkem, z toho:	tis. Kč	105 939 603	112 575 425	106,26	99,12
3 životní pojištění	tis. Kč	41 128 802	44 201 009	107,47	100,00
4 neživotní pojištění celkem, z toho:	tis. Kč	64 810 801	68 374 416	105,50	98,55
5 úrazové pojištění	tis. Kč	1 747 164	1 947 487	111,47	99,67
6 pojištění budov a staveb obyvatel	tis. Kč	2 358 645	2 695 381	114,28	99,93
7 pojištění domácnosti	tis. Kč	1 830 739	2 024 123	110,56	99,94
8 pojištění odpovědnosti za škody obyvatel	tis. Kč	494 568	574 122	116,09	97,42
9 léčebné výlohy v zahraničí	tis. Kč	994 565	1 058 961	106,47	69,74
10* pojištění průmyslu a podnikatelů, z toho:	tis. Kč	17 489 549	17 680 356	101,09	97,97
11 zemědělské pojištění	tis. Kč	919 694	872 768	94,90	100,00
12 havarijní pojištění vozidel celkem	tis. Kč	13 533 517	14 369 205	106,17	98,83
13 pojištění odpovědnosti z provozu vozidla	tis. Kč	19 837 899	21 162 504	106,68	99,77
14 zákonné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání	tis. Kč	4 297 011	4 550 996	105,91	100,00
15 CELKOVÉ NÁKLADY	tis. Kč	374 469 572	356 434 982	95,18	99,62
16 VÝSLEDEK (po zdanění)	tis. Kč	5 693 214	10 904 005	191,53	99,61
17 POČET ZAMESTNANCŮ	osoby	15 658	14 600	93,24	99,13

Pramen: ČAP s využitím souhrnných údajů ministerstva financí

* zahrnuje zejména pojištění majetku, všeobecné odpovědnosti, úvěrů, kromě havarijního pojištění vozidel, pojištění odpovědnosti z provozu vozidla a zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele (úraz, nemoc z povolání)